

3. Պարենի առկայություն Availability of Food

Աղյուսակ 3.1.
Table 3.1.

Գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների տարածություններ, բերքատվություն և համախառն բերք*
Areas, yield and gross production of main agricultural temporary and permanent crops*

	Տարածությունները (հազ. հա) Areas (thousand hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Ցանրային տարածությունը, ընդամենը Sown area, total	324.2	337.5	353.4	294.5	242.3 ^o	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>որից` of which</i>															
հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր cereals and leguminous crops	185.5	193.1	198.1	155.2	130.2	31.8	31.3	30.7	19.8	26.1	580.1	601.5	604.2	302.5	337.7
<i>որից` ցորեն of which wheat</i>	106.4	108.9	108.7	82.4	66.7	32.3	33.4	32.4	21.8	28.2	338.2	362.7	350.4	176.4	187.5
կարտոֆիլ potatoes	30.0	27.8	28.9	25.3	22.1	231.6	217.8	209.8	214.9	187.3	696.1	607.7	606.3	547.4	415.1
բանջարանոցային մշակաբույսեր vegetables	26.4	28.4	30.2	28.3	21.7	350.5	334.0	301.8	286.3	258.6 ^o	954.6	1 007.6	968.6	861.0	628.2
բոստանային մշակաբույսեր melons	5.8	6.8	7.3	6.8	4.6	421.4	423.4	325.1	316.8	276.3	245.8	286.8	236.1	215.8	126.8
Պտուղ և հատապտուղ Fruit and berries	40.1	40.3	40.5	42.3	43.0	80.8	103.0	66.1	93.5	87.7	291.0	377.1	242.6	361.6	343.4
Խաղող Grape	17.2	17.3	17.1	15.8	16.1	157.7	188.2	110.0	141.4	120.1	261.3	309.2	178.8	210.0	179.7

** Այստեղ և հետագու ` բերքատվությունը հաշվարկված է բերքահավաքի տարածության նկատմամբ:
Here and hereinafter yield has been calculated compared with the harvested area.

Աղյուսակ 3.2.
Table 3.2.

Հացահատիկային և հատիկաբերեցիկային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*

Sown areas, average yield and gross production of cereals and leguminous crops, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	185 495	193 054	198 148	155 247	130 163°	31.8	31.3	30.7	19.8	26.1	580.1	601.5	604.2	302.5	337.7
<i>այդ թվում՝ of which</i>															
ք. Երևան Yerevan	112	112	110	10	-	39.7	40.9	41.8	15.0	-	0.4	0.5	0.4	0.0	-
Արագածոտն Aragatsotn	26 261	28 563	31 054	22 959	16 413	31.1	31.8	30.0	14.6	23.7	81.7	90.8	93.0	33.4	39.0
Արարատ Ararat	6 572	7 083	7 273	4 671	3 298	46.7	48.7	47.1	38.1	37.5	30.7	34.5	34.3	17.8	12.4
Արմավիր Armavir	7 084	6 204	6 520	5 501	4 033	41.4	43.8	39.9	38.0	37.4	29.6	27.4	25.8	20.6	15.1
Գեղարքունիք Gegharkunik	40 902	38 625	35 875	30 913	26 190	32.0	27.1	24.7	14.9	20.0	130.9	104.6	88.6	45.8	52.0
Լոռի Lori	12 434	14 245	14 746	12 174	11 540	33.5	34.2	32.5	28.7	31.5	41.6	47.1	47.9	33.8	36.3
Կոտայք Kotayk	11 728	12 619	13 671	13 098	11 742 ^o	23.8	26.2	26.8	20.0	23.8	28.0	33.1	36.6	26.2	27.9
Շիրակ Shirak	43 913	46 663	48 494	41 998	35 613	29.6	32.5	33.2	19.2	30.8	121.2	151.2	157.5	77.6	108.6
Սյունիք Syunik	24 311	25 703	26 338	16 674	15 054	30.3	26.3	28.3	18.4	20.9	73.7	67.6	74.5	30.7	31.4
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2 607	3 258	3 984	2 387	1 908	26.1	20.5	30.6	14.4	23.1	6.8	6.7	12.2	3.4	4.4
Տավուշ Tavush	9 571	9 979	10 083	4 862	4 372	37.0	38.3	33.6	27.3	26.2	35.5	38.0	33.4	13.2	10.6

Աղյուսակ 3.3.
Table 3.3.

Ֆորենի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of wheat, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	106 365	108 851	108 738	82 410	66 680°	32.3	33.4	32.4	21.8	28.2	338.2	362.7	350.4	176.4	187.5
<i>այդ թվում՝ of which</i>															
ք. Երևան Yerevan	100	100	100	-	-	39.7	41.0	42.0	-	-	0.4	0.4	0.4	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	11 322	12 312	13 449	11 327	4 393	31.5	32.6	32.6	17.7	26.6	35.7	40.1	43.8	20.0	11.7
Արարատ Ararat	5 153	5 355	5 516	3 472	2 301	46.1	47.1	47.0	37.7	37.1	23.7	25.2	25.9	13.1	8.5
Արմավիր Armavir	5 794	4 493	4 424	3 829	2 883	40.8	44.3	39.7	39.7	39.3	23.6	19.9	17.3	15.1	11.3
Գեղարքունիք Gegharkunik	21 899	20 300	16 779	14 543	12 388	31.5	30.9	26.0	16.2	21.5	68.9	62.6	43.5	23.3	26.5
Լոռի Lori	9 504	10 741	10 841	8 591	8 900	33.0	34.8	33.3	28.8	33.9	31.4	36.5	36.1	23.6	30.2
Կոտայք Kotayk	6 095	6 370	6 923	5 357	4 807 ^o	24.7	26.8	27.7	20.8	26.0	15.1	17.1	19.2	11.2	12.5
Շիրակ Shirak	24 622	26 561	27 437	21 760	18 652	31.3	34.9	35.3	20.6	32.4	72.2	92.6	95.0	43.0	60.2
Սյունիք Syunik	15 049	15 435	15 695	9 598	8 667	31.0	30.6	30.2	19.3	21.6	46.6	47.1	47.5	18.5	18.7
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1 283	1 500	1 717	879	667	28.1	22.7	34.3	16.1	24.2	3.6	3.4	5.9	1.4	1.6
Տավուշ Tavush	5 544	5 684	5 857	3 054	3 022	30.6	31.4	27.3	24.0	21.9	17.0	17.8	15.8	7.2	6.3

Կարտոֆիլի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of potato, by marzes and Yerevan city *

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	30 042	27 806	28 872	25 337	22 062	231.6	217.8	209.8	214.9	187.3	696.1	607.7	606.3	547.4	415.1
<i>այդ թվում՝ of which</i>															
ք. Երևան Yerevan	90	90	90	90	90	200.0	206.8	211.3	50.1	44.6	1.8	1.9	1.9	0.5	0.4
Արագածոտն Aragatsotn	1 622	1 729	1 850	1 382	1 060	259.0	265.0	223.0	217.2	181.4	42.0	45.8	41.2	30.0	19.2
Արարատ Ararat	782	861	914	796	619	333.1	331.8	321.1	272.5	262.4	26.0	29.2	30.3	21.7	16.4
Արմավիր Armavir	1 339	1 439	1 601	1 667	1 417	321.9	356.1	340.5	322.0	298.6	43.2	53.2	54.5	56.2	44.2
Գեղարքունիք Gegharkunik	13 276	10 235	10 239	9 431	8 777	245.3	202.3	201.7	217.4	192.4	325.7	206.8	206.5	205.0	168.9
Լոռի Lori	4 016	4 278	4 613	4 190	3 596	182.4	177.3	161.0	175.8	145.8	73.2	75.9	74.3	73.7	52.4
Կոտայք Kotayk	828	850	923	886	755	202.7	222.8	188.8	231.5	175.3	16.8	18.9	17.4	20.7	13.2
Շիրակ Shirak	4 268	4 383	4 556	3 715	3 221	251.9	260.1	259.0	251.3	216.2	107.5	114.0	118.0	93.3	69.6
Սյունիք Syunik	1 728	1 747	1 771	1 670	1 316	190.0	189.4	190.6	169.0	144.3	32.8	33.1	33.8	28.2	19.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	179	198	289	223	160	188.3	188.8	215.4	200.5	115.8	3.4	3.7	6.2	4.5	1.9
Տավուշ Tavush	1 914	1 996	2 026	1 287	1 051	122.0	126.4	109.4	106.1	94.2	23.7	25.2	22.2	13.6	9.9

Բանջարանցային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of vegetable crops, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	26 412	28 428	30 232	28 280	21 658	350.5	334.0	301.8	286.3	258.6^o	954.6	1 007.6	968.6	861.0	628.2
<i>այդ թվում՝ of which</i>															
ք. Երևան Yerevan	313	317	317	322	321	216.4	217.9	201.9	46.7	20.0	6.7	7.1	6.4	1.5	0.6
Արագածոտն Aragatsotn	1 035	1 107	1 270	809	444	352.7	316.2	259.2	184.1	199.2	36.5	40.4	36.7	16.8	10.6
Արարատ Ararat	6 533	6 644	6 873	5 793	4 889	486.1	488.7	432.5	376.3	371.7	341.0	346.7	311.9	223.0	200.9
Արմավիր Armavir	9 703	11 524	12 186	12 840	8 886	372.7	339.2	316.9	317.9	285.8	366.6	418.3	421.6	448.0	291.4
Գեղարքունիք Gegharkunik	2 092	1 607	1 689	1 589	1 469	306.4	255.6	214.2	231.1	239.6	64.1	41.1	36.2	36.8	35.2
Լոռի Lori	1 489	1 605	1 800	1 602	1 338	181.2	190.9	187.6	173.0	135.2	27.0	30.5	33.6	27.7	18.1
Կոտայք Kotayk	1 156	1 185	1 284	1 169	990	194.4	196.0	158.4	183.5	145.0	22.5	27.3	22.1	22.4	18.7
Շիրակ Shirak	1 698	1 727	1 896	1 757	1 450	311.9	321.5	298.8	279.2	216.8	53.0	55.2	56.6	49.1	31.5
Սյունիք Syunik	1 000	1 083	1 099	1 047	752	176.3	167.4	165.8	149.7	127.8	17.6	18.1	18.2	15.7	9.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	407	485	662	537	411	188.1	193.9	205.5	212.9	107.0	7.6	9.4	13.6	11.4	4.4
Տավուշ Tavush	986	1 144	1 156	815	708	118.9	119.2	102.2	105.2	88.3 ^o	12.0	13.5	11.7	8.6	7.2

Բոստանային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of melons, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	5 832	6 782	7 268	6 812	4 602	421.4	423.4	325.1	316.8	276.3	245.8	286.8	236.1	215.8	126.8
<i>այդ թվում՝ of which</i>															
ք. Երևան Yerevan	60	60	60	60	60	250.0	260.0	225.0	111.5	58.3	1.5	1.6	1.3	0.7	0.3
Արագածոտն Aragatsotn	182	233	283	173	83	388.0	390.6	255.7	373.2	169.7	7.1	9.1	7.2	6.5	1.4
Արարատ Ararat	1 770	1 896	1 948	1 537	1 326	463.8	465.9	402.4	373.4	359.0	82.1	88.3	78.4	57.4	47.6
Արմավիր Armavir	3 681	4 432	4 816	4 941	3 051	411.9	414.5	302.5	301.6	250.8	151.6	183.7	145.5	149.0	76.2
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	11	16	20	7	7	94.5	105.7	88.3	88.7	140.9	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1
Կոտայք Kotayk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	-	-	-	2	1	-	-	-	100.0	400.0	-	-	-	0.0	0.1
Սյունիք Syunik	-	0.0	1	-	0.0	-	x	70.0	-	x	-	0.0	0.0	-	0.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	36	38	50	34	31	197.8	214.7	196.4	217.2	101.6	0.7	0.8	1.0	0.7	0.3
Տավուշ Tavush	92	107	90	58	43	288.3	297.8	272.4	248.1	181.8	2.7	3.2	2.5	1.4	0.8

Աղյուսակ 3.7.
Table 3.7.

Պտղի և հատապտղի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Areas, average yield and gross production of fruit and berries, by marzes and Yerevan city*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	40 129	40 282	40 510	42 269	43 035 ^o	80.8	103.0	66.1	93.5	87.7	291.0	377.1	242.6	361.6	343.4
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	1 328	1 328	1 328	1 328	1 328	35.5	46.8	30.1	46.4	31.2	4.7	6.2	4.0	6.2	4.1
Արագածոտն Aragatsotn	6 618	6 617	6 582	7 382	7 446	122.2	162.8	81.2	98.4	119.4	71.6	95.6	47.6	72.7	88.8
Արարատ Ararat	7 416	7 588	8 073	8 015	8 211	103.9	125.8	103.6	146.6	126.3	70.9	90.1	74.7	105.4	92.8
Արմավիր Armavir	8 414	8 491	8 652	9 042	9 418 ^o	88.0	136.7	74.7	103.5	117.3	62.0	98.1	56.0	80.6	91.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	1 488	1 384	1 403	1 407	1 458	186.9	123.1	82.5	97.5	87.1	26.1	16.5	11.2	13.3	11.9
Լոռի Lori	2 488	2 493	2 293	2 314	2 310	12.2	10.8	7.6	37.7	30.5	2.8	2.5	1.6	7.9	6.4
Կոտայք Kotayk	4 547	4 557	4 325	4 381	4 351	35.6	47.5	29.8	95.8	59.1	14.2	19.2	11.7	37.5	22.9
Շիրակ Shirak	518	534	534	655	627	175.1	186.5	152.9	92.5	82.0	9.0	9.7	8.1	6.0	5.1
Սյունիք Syunik	2 592	2 558	2 601	2 609	2 616	56.5	61.7	48.1	48.1	23.0	14.0	15.3	12.1	12.1	5.9
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2 155	2 156	2 139	2 514	2 538	27.7	42.4	25.6	40.7	21.5	5.4	8.4	5.0	8.1	4.4
Տավուշ Tavush	2 565	2 576	2 580	2 622	2 732	44.3	64.1	43.7	47.9	34.6	10.3	15.5	10.6	11.8	9.2

Աղյուսակ 3.8.
Table 3.8.

Խաղողի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Areas, average yield and gross production of grapes, by marzes and Yerevan city*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ՀՀ ընդամենը Total in RA	17 215	17 296	17 059	15 814	16 099	157.7	188.2	110.0	141.4	120.1	261.3	309.2	178.8	210.0	179.7
<i>այդ թվում՝ of which</i>															
ք. Երևան Yerevan	612	612	612	96	96	78.4	94.8	57.2	64.3	32.3	4.8	5.8	3.5	0.6	0.3
Արագածոտն Aragatsotn	1 699	1 699	1 699	1 253	1 451	92.4	106.5	30.3	63.8	51.3	15.5	17.9	5.1	8.0	7.5
Արարատ Ararat	5 083	5 113	5 039	4 713	4 647	218.8	250.4	154.3	209.3	157.0	112.2	125.3	76.0	95.2	70.3
Արմավիր Armavir	7 119	7 120	6 882	6 792	6 924	167.2	211.5	132.9	144.1	136.7	107.2	135.6	83.7	90.3	85.4
Գեղարքունիք Gegharkunik	1	-	-	-	-	0.0	-	-	-	-	0.0	-	-	-	-
Լոռի Lori	64	64	67	67	67	55.4	29.0	19.6	48.3	21.8	0.4	0.2	0.1	0.3	0.1
Վոտայք Kotayk	161	161	160	169	156	21.9	51.2	18.5	72.3	22.6	0.3	0.8	0.3	0.8	0.2
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	185	185	185	179	180	64.6	65.4	50.0	47.3	26.9	1.2	1.2	0.9	0.9	0.5
Վայոց ձոր Vayots Dzor	935	985	1 066	1 200	1 214	55.8	58.7	20.0	40.6	53.8	5.1	5.7	2.0	4.1	5.5
Տավուշ Tavush	1 356	1 357	1 349	1 345	1 364	108.4	125.5	54.3	74.2	74.8	14.6	16.7	7.2	9.8	9.9

Աղյուսակ 3.9.
Table 3.9.
hu
hectare

Մորեխներով և մկնաման կրծողներով վարակված տարածություններ, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հետազոտված հողատեսքերի, 2017թ.
Infected areas by locusts and rodents by marzes, Yerevan city and observed types of land, 2017

1	2	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		այդ թվում՝ ըստ հողատեսքերի including by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with	
					մորեխներով locusts	մկնաման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնաման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնաման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնաման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնաման կրծողներով rodents
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
ՀՀ ընդամենը Total in RA	185 667	57 950	127 717	144 605.5	45 906	98 699.5	36 239.5	7 400	28 839.5	1 530	1 364	166	2 001	1 989	12	1 291	1 291	-
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	19 600	4 650	14 950	13 530	3 631	9 899	6 070	1 019	5 051	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	17 370	5 370	12 000	9 425	3 486	5 939	7 290	1 229	6 061	110	110	-	290	290	-	255	255	-
Արմավիր Armavir	17 750	4 950	12 800	6 478	2 400	4 078	11 272	2 550	8 722	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	19 400	7 800	11 600	19 400	7 800	11 600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	20 600	5 750	14 850	20 238	5 750	14 488	302	-	302	60	-	60	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	17 915	3 950	13 965	13 883	3 303	10 580	4 032	647	3 385	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	21 750	7 900	13 850	20 317	6 485	13 832	-	-	-	492	486	6	644	632	12	297	297	-
Սյունիք Syunik	21 500	8 200	13 300	18 126	5 626	12 500	800	-	800	768	768	-	1 067	1 067	-	739	739	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	14 680	4 680	10 000	12 382.5	3 975	8 407.5	2 297.5	705	1 592.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	15 102	4 700	10 402	10 826	3 450	7 376	4 176	1 250	2 926	100	-	100	-	-	-	-	-	-

Ծանոթություն՝ Գյուղատնտեսական արտադրանքի արդյունավետությունը մեծապես կախված է բույսերի պաշտպանության միջոցառումներից, որոնց արդյունքների գնահատման ցուցանիշներից են հանդիսանում՝ մորեխների և մկնաման կրծողների զանգվածային բազմացումն ու տարածվածությունը, մկնաման կրծողների բների քանակն ու մորեխների առկայությունն ըստ հողատեսքերի, որոնց վերաբերյալ տվյալները տրամադրում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Notice: Efficiency of agricultural product mostly depends on the plant protection measures, which are estimated by the indicators such as mass reproduction and occurrence of locusts and rodents, the number of rodents' holes and the availability of locusts by types of land which provided by Ministry Agriculture of RA.

Մորեխներով և մկնաման կրծողներով վարակված տարածություններ, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հետազոտված հողատեսքերի, 2018թ.
 Infected areas by locusts and rodents by marzes, Yerevan city and observed types of land, 2018

հա

hectare

1	2	3 որոնցից՝ վարակված են of which infected with		այդ թվում՝ ըստ հողատեսքերի including by types of land														
				4 վարելահող arable land			5 բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			6 խոտհարքներ hayfield			7 արոտավայրեր pasture			8 անօգտագործելի հողեր unusable land		
				9 ընդա- մենը total	10 որոնցից՝ վարակված են of which infected with		11 ընդա- մենը total	12 որոնցից՝ վարակված են of which infected with		13 ընդա- մենը total	14 որոնցից՝ վարակված են of which infected with		15 ընդա- մենը total	16 որոնցից՝ վարակված են of which infected with		17 ընդա- մենը total	18 որոնցից՝ վարակված են of which infected with	
					19 մորեխ- ներով locusts	20 մկնա- նաման կրծող- ներով rodents		21 մորեխ- ներով locusts	22 մկնա- նաման կրծող- ներով rodents		23 մորեխ- ներով locusts	24 մկնա- նաման կրծող- ներով rodents		25 մորեխ- ներով locusts	26 մկնա- նաման կրծող- ներով rodents		27 մորեխ- ներով locusts	28 մկնա- նաման կրծող- ներով rodents
ՀՀ ընդամենը Total in RA	184 825	57 950	126 875	152 208	49 085	103 123	31 271	8 125	23 146	936	430	506	410	310	100	-	-	-
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	19 650	4 750	14 900	17 394	3 763	13 631	2 256	987	1 269	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	17 400	5 350	12 050	8 497	3 335	5 162	8 903	2 015	6 888	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	17 450	5 050	12 400	7 673	2 673	5 000	9 777	2 377	7 400	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	19 300	7 800	11 500	19 300	7 800	11 500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	20 500	5 750	14 750	20 107	5 555	14 552	273	75	198	120	120	-	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	17 850	3 950	13 900	14 052	2 910	11 142	3 078	420	2 658	310	310	-	410	310	100	-	-	-
Շիրակ Shirak	21 750	7 950	13 800	21 704	7 950	13 754	-	-	-	46	-	46	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	21 500	8 200	13 300	20 200	8 200	12 000	840	-	840	460	-	460	-	-	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	14 425	4 450	9 975	11 926	3 539	8 387	2 499	911	1 588	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	15 000	4 700	10 300	11 355	3 360	7 995	3 645	1 340	2 305	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.11.
Table 3.11.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2017թ.

Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2017

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ՀՀ ընդամենը Total in RA	127 717	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	14 950	94	15	88	13	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	12 000	138	15	75	14	-	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	12 800	-	-	92	14	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	11 600	82	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	14 850	103	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	13 965	90	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	13 850	152	23	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	13 300	91	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	10 000	-	-	62	8	-	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	10 402	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2018թ.

Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2018

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
ՀՀ ընդամենը Total in RA	126 875	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	14 900	-	-	99	14	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	12 050	110	14	123	13	-	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	12 400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	11 500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	14 750	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	13 900	86	13	171	17	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	13 800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	13 300	113	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	9 975	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	10 300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.13.
Table 3.13.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2017թ.¹

Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2017¹

	Մորեխներով վարակված տարածք, ընդամենը, հա Areas infected with locusts, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	57 950	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	4 650	0-4	-	0-4	-	-	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	5 370	5-8	0-1	10-12	0-1	0-2	-	0-2	-	-	-	87-93
Արմավիր Armavir	4 950	0-3	-	0-3	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	7 800	0-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	5 750	0-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	3 950	0-4	-	0-2	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	7 900	43-45	0-4	-	-	0-2	-	0-2	-	0-2	-	91
Սյունիք Syunik	8 200	0-3	-	-	-	0-3	-	0-3	-	0-2	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	4 680	20-25	0-2	0-3	-	-	-	-	-	-	-	90-93
Տավուշ Tavush	4 700	0-4	-	0-4	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ 1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (հոտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to 7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո
ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2018թ.¹

Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2018¹

	Մորեխներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with locusts, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %	
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land			
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating		
ՀՀ ընդամենը Total in RA	57 950	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	4 750	0-4	-	0-3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	5 350	6-8	0-1	5-9	0-1	-	-	-	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	5 050	1-7	-	3-7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	7 800	0-15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	5 750	0-4	-	-	-	0-3	-	-	-	-	-	-	-
Վոտայք Kotayk	3 950	1-4	-	2-5	-	0-5	-	1-4	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	7 950	0-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	8 200	0-3	-	0-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	4 450	0-4	-	0-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	4 700	0-3	-	0-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ 1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to 7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

**Ագրոտեքնոլոգիայի և արհեստագործական տեղեկատվություն
(2019թ. հունվար - մարտ)**

Հունվարին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր 2-4 աստիճանով, Արարատյան դաշտում՝ 3-5 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը դիտվել է երկրորդ և երրորդ տասնօրյակներում: Սյունիքի հովիտներում և Վայոց ձորի նախալեռներում գրանցվել է +18...+20, Լոռիում, Տավուշում և Արարատյան դաշտում՝ +12...+16, Արագածոտնի նախալեռներում, Շիրակում, Կոտայքում և Գեղարքունիքում՝ +6...+10 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը դիտվել է երկրորդ և երրորդ տասնօրյակներում: Արագածոտնի լեռներում, Գեղարքունիքում և Լոռիում գրանցվել է -20...-23, Սյունիքի նախալեռներում, Շիրակում, Կոտայքի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում՝ -14...-18, Արարատյան դաշտում և Տավուշում՝ -6...-10 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը նորմայից բարձր է եղել Սյունիքի հովիտներում՝ 152-209%, Սյունիքի նախալեռներում՝ 100-145%: Մնացած շրջաններում եղել է նորմայի սահմաններում՝ կազմելով նորմայի 10-132%: Արագածոտնի լեռներում կազմել է 43-72%, Տավուշում, Լոռիում, Արագածոտնի նախալեռներում և Կոտայքում՝ 10-75%, Շիրակում և Արարատյան դաշտում՝ 25-81%, Վայոց ձորում՝ 85-95%:

Ամսվա ընթացքում աշնանացան ցորենը գտնվել է ձմեռային հանգստի շրջանում:

Փետրվարին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր 3-4 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը գրանցվել է Տավուշում, Լոռիում, Սյունիքի հովիտներում՝ +15...+18, Արարատյան դաշտում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի նախալեռնային շրջաններում՝ +12...+14, Գեղարքունիքում, Կոտայքի նախալեռներում և Շիրակում՝ +5...+8 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը գրանցվել է Շիրակում և Գեղարքունիքում՝ -22...-27, Արագածոտնի, Կոտայքի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում, Լոռիում, Սյունիքի նախալեռնային շրջաններում՝ -13...-17, Արարատյան դաշտում և Տավուշում՝ -8...-9 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը շրջանների մեծ մասում եղել է նորմային մոտ և բարձր: Արարատյան դաշտում կազմել է նորմայի 130-210%, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնում՝ 70-150%, Շիրակում և Վայոց ձորում՝ 45-100%, Սյունիքում, Լոռիում, Տավուշում՝ 30-80%:

Եղանակային պայմանները բավարար են եղել աշնանացանի ձմեռման համար:

Մարտին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր 1 աստիճանով: Առավելագույն ջերմաստիճանը դիտվել է երկրորդ տասնօրյակում: Սյունիքի նախալեռներում և Տավուշում գրանցվել է +20...+23, Արարատյան դաշտում, Լոռիում, Վայոց ձորի և Արագածոտնի նախալեռներում՝ +15...+19, Շիրակում, Կոտայքում և Գեղարքունիքում՝ +10...+14 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը դիտվել է առաջին տասնօրյակում: Շիրակում, Կոտայքում, Լոռիում և Արագածոտնի լեռնային շրջաններում գրանցվել է -15...-19, Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում, Գեղարքունիքում և Սյունիքի նախալեռներում՝ -10...-12, Արարատյան դաշտում՝ -5...-6 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը ողջ հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր և կազմել է նորմայի 110-190%: Արարատյան դաշտում կազմել է նորմայի 60-130%:

Հովտային շրջաններում աշնանացան ցորենի վեգետացիան վերսկսվել է, աշնանացանը գտնվել է թփակալման փուլում:

Agro – meteorological information
(January – March 2019)

In the Republic in **January** the average monthly air temperature was over the norm by 2-4 degrees, in Ararat valley by 3-5 degrees. The maximal temperature of the month was observed on the 2nd and 3rd ten days: in Syunik valleys and in sub-mountain regions of Vayots Dzor it was +18...+20, in Lori, Tavush and Ararat valley +12...+16, in sub-mountain regions of Aragatsotn, in Shirak, Kotayk and Gegharkunik +6...+10 degrees. The minimal temperature was observed on the 2nd and 3rd ten days: in mountain regions of Aragatsotn, in Gegharkunik and Lori it was -20...-23, in sub-mountain regions of Syunik, in Shirak, Kotayk and mountain regions of Vayots Dzor -14...-18, in Ararat valley and Tavush -6...-10 degrees.

The amount of monthly precipitation was below the norm in Syunik valleys by 152-209%, in sub-mountain regions of Syunik 100-145%. In other regions it was close to the norm and comprised 10-132% of the norm. In mountain regions of Aragatsotn it was 43-72%, in Tavush, Lori, in sub-mountain regions of Aragatsotn and in Kotayk 10-75%, in Shirak and Ararat valley 25-81%, in Vayots Dzor 85-95%.

During the month winter wheat was in winter recreation.

In the Republic in **February** the average monthly air temperature was over the norm by 3-4 degrees. The maximal temperature of the month was registered in Tavush, Lori, Syunik valleys +15...+18, in Ararat valley, in sub-mountain regions of Aragatsotn and Vayots Dzor +12...+14, in Gegharkunik, in sub-mountain regions of Kotayk and Shirak +5...+8 degrees. The minimal temperature was registered in Shirak and Gegharkunik -22...-27, in mountain regions of Aragatsotn, Kotayk and Vayots Dzor, in Lori, in sub-mountain regions of Syunik -13...-17, in Ararat valley and Tavush -8...-9 degrees.

The amount of monthly precipitation was close to and below the norm in most regions. In Ararat valley it was 130-210% of the norm, in Kotayk, Gegharkunik, Aragatsotn 70-150%, in Shirak and Vayots Dzor 45-100%, in Syunik, Lori, Tavush 30-80%.

The weather conditions were sufficient for winter wheat wintering.

In the Republic in **March** the average monthly air temperature was over the norm by 1 degree. The maximal temperature was observed on the 2nd ten days: in Syunik valleys and in Tavush it was +20...+23, in Ararat valley, Lori, in sub-mountain regions of Vayots Dzor and Aragatsotn +15...+19, in Shirak, Kotayk and Gegharkunik +10...+14 degrees. The minimal temperature was observed on the 1st ten days: in Shirak, Kotayk, Lori and in mountain regions of Aragatsotn it was -15...-19, in mountain regions of Vayots Dzor, in Gegharkunik and in sub-mountain regions of Syunik -10...-12, in Ararat valley -5...-6 degrees.

In the Republic the amount of monthly precipitation was below the norm and comprised 110-190% of the norm: in Ararat valley it was 60-130% of the norm.

In valley regions winter wheat vegetation restarted, wintering was in bushing period.

Աղյուսակ 3.15.
Table 3.15.

Խոշոր եղջերավոր կենդանիների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of cattles as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2016	2017	2018	2019
ՀՀ ընդամենը Total in RA	701 535	655 771	590 585	571 861
<i>այդ թվում՝</i> <i>of which</i>				
ք. Երևան Yerevan	3 182	3 101	3 342	3 357
Արագածոտն Aragatsotn	88 803	74 543	68 326	67 815
Արարատ Ararat	47 662	46 294	41 059	40 785
Արմավիր Armavir	60 382	61 332	59 974	50 804
Գեղարքունիք Gegharkunik	125 044	124 879	105 141	102 501
Լոռի Lori	81 769	81 038	69 302	67 793
Կոտայք Kotayk	60 326	56 858	54 127	52 844
Շիրակ Shirak	107 910	100 964	91 091	86 964
Սյունիք Syunik	63 574	55 199	50 182	49 380
Վայոց ձոր Vayots Dzor	25 048	19 884	18 385	19 411
Տավուշ Tavush	37 835	31 679	29 656	30 207

Աղյուսակ 3.16.
Table 3.16.

Կովերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *
Number of cows as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2016	2017	2018	2019
ՀՀ ընդամենը Total in RA	318 623	295 974	266 815	253 990
<i>այդ թվում՝</i> <i>of which</i>				
ք. Երևան Yerevan	1 224	1 226	1 270	1 075
Արագածոտն Aragatsotn	41 517	36 720	33 300	33 160
Արարատ Ararat	17 586	16 882	14 489	14 037
Արմավիր Armavir	21 431	21 839	20 826	16 051
Գեղարքունիք Gegharkunik	61 045	59 934	49 664	48 358
Լոռի Lori	40 864	39 794	34 611	33 337
Կոտայք Kotayk	27 323	24 498	23 955	23 551
Շիրակ Shirak	49 664	47 398	44 326	40 799
Սյունիք Syunik	29 887	25 042	22 619	22 266
Վայոց ձոր Vayots Dzor	10 344	8 443	8 253	8 070
Տավուշ Tavush	17 738	14 198	13 502	13 286

Աղյուսակ 3.17.
Table 3.17.

Խոզերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of pigs as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2016		2017		2018		2019	
	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	որից՝ մայր խոզեր of which sows	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	որից՝ մայր խոզեր of which sows	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	որից՝ մայր խոզեր of which sows	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	որից՝ մայր խոզեր of which sows
ՀՀ ընդամենը Total in RA	174 776	36 086	175 549	32 634	166 757	31 612	197 877	39 371
<i>այդ թվում՝ of which</i>								
ք. Երևան Yerevan	11 813	3 165	10 461	2 679	14 400	4 074	17 075	5 765
Արագածոտն Aragatsotn	14 228	3 317	15 127	3 258	12 201	2 766	17 896	4 016
Արարատ Ararat	20 959	3 868	19 770	3 437	18 586	3 148	22 596	3 812
Արմավիր Armavir	25 444	5 683	27 012	5 146	24 342	4 770	25 154	5 126
Գեղարքունիք Gegharkunik	15 191	2 713	15 941	2 817	16 225	2 650	16 665	3 220
Լոռի Lori	15 358	3 399	15 815	2 745	12 532	2 279	15 322	2 922
Կոտայք Kotayk	20 586	3 738	20 370	3 446	22 415	3 349	24 102	3 545
Շիրակ Shirak	14 771	3 834	18 666	3 767	14 670	3 338	20 222	4 509
Սյունիք Syunik	13 730	2 793	13 467	2 606	12 533	2 501	17 546	3 063
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2 627	480	2 519	476	2 185	413	3 574	667
Տավուշ Tavush	20 069	3 096	16 401	2 257	16 668	2 324	17 725	2 726

Աղյուսակ 3.18.

Table 3.18.

Ոչխարների և այծերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of sheep and goats as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2016					2017					2018					2019				
	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total				Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total				Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total				Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total			
		ոչխար- ներ sheep	որից՝ մաքի- ների of which ewes	այծեր goats	որից՝ մայր այծեր of which nanny goats		ոչխար- ներ sheep	որից՝ մաքի- ների of which ewes	այծեր goats	որից՝ մայր այծեր of which nanny goats		ոչխար- ներ sheep	որից՝ մաքի- ների of which ewes	այծեր goats	որից՝ մայր այծեր of which nanny goats		ոչխար- ներ sheep	որից՝ մաքիներ of which ewes	այծեր goats	որից՝ մայր այծեր of which nanny goats
ՀՀ ընդամենը Total in RA	778 069	747 338	506 853	30 731	21 718	727 082	699 561	477 770	27 521	19 728	660 059	637 978	452 775	22 081	16 126	638 257	615 705	429 766	22 552	16 349
<i>այդ թվում՝ of which</i>																				
ք. Երևան Yerevan	5 572	5 501	2 431	71	37	5 558	5 476	3 895	82	44	6 727	6 681	3 619	46	29	5 854	5 802	1 240	52	34
Արագածոտն Aragatsotn	105 249	101 917	70 992	3 332	2 438	89 349	86 018	64 343	3 331	2 410	78 287	75 553	56 951	2 734	1 957	78 913	76 034	60 441	2 879	2 257
Արարատ Ararat	98 623	94 984	66 649	3 639	2 444	95 502	92 582	65 559	2 920	2 018	88 350	86 125	65 198	2 225	1 613	84 438	82 706	61 926	1 732	1 317
Արմավիր Armavir	102 557	102 055	74 246	502	297	107 074	106 659	72 694	415	246	109 933	109 542	81 904	391	230	100 158	99 906	74 586	252	145
Գեղարքունիք Gegharkunik	113 755	110 855	74 278	2 900	1 998	113 419	110 552	70 956	2 867	1 795	96 591	94 403	63 773	2 188	1 433	93 037	91 002	59 725	2 035	1 267
Լոռի Lori	37 919	35 544	23 434	2 375	1 649	37 434	35 127	23 436	2 307	1 651	27 142	25 435	18 467	1 707	1 317	26 484	24 948	18 157	1 536	1 341
Կոտայք Kotayk	47 387	44 075	32 480	3 312	2 806	44 164	40 972	31 232	3 192	2 559	42 569	39 993	29 696	2 576	2 025	38 439	36 229	29 620	2 210	1 717
Շիրակ Shirak	93 503	90 919	60 141	2 584	1 778	83 388	81 231	52 094	2 157	1 596	71 811	69 848	46 108	1 963	1 418	76 366	73 899	43 011	2 467	1 593
Սյունիք Syunik	133 406	129 522	80 470	3 884	2 481	117 299	113 945	75 013	3 354	2 073	109 808	107 526	70 943	2 282	1 533	105 718	103 272	66 298	2 446	1 607
Վայոց ձոր Vayots Dzor	22 504	16 076	11 393	6 428	4 717	16 990	11 645	9 030	5 345	4 342	13 817	9 585	7 695	4 232	3 431	14 624	9 610	6 795	5 014	3 677
Տավուշ Tavush	17 594	15 890	10 339	1 704	1 073	16 905	15 354	9 518	1 551	994	15 024	13 287	8 421	1 737	1 140	14 226	12 297	7 967	1 929	1 394

Աղյուսակ 3.19.
Table 3.19.

Թռչունների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of poultry as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2016		2017		2018		2019	
	Թռչուններ ¹ , ընդամենը Poultry ¹ , total	որից՝ անասն հավեր of which hens	Թռչուններ ¹ , ընդամենը Poultry ¹ , total	որից՝ անասն հավեր of which hens	Թռչուններ ¹ , ընդամենը Poultry ¹ , total	որից՝ անասն հավեր of which hens	Թռչուններ ¹ , ընդամենը Poultry ¹ , total	որից՝ անասն հավեր of which hens
ՀՀ ընդամենը Total in RA	3 942 809	2 732 906	3 814 205	2 689 103	4 406 374	2 628 110	4 152 052	2 706 018
<i>այդ թվում՝ of which</i>								
ք. Երևան Yerevan	202 605	30 182	204 602	27 640	207 442	32 249	199 702	32 749
Արագածոտն Aragatsotn	349 515	285 322	396 714	329 053	551 772	372 686	416 816	346 298
Արարատ Ararat	391 705	304 888	384 506	300 610	352 243	264 332	324 996	239 585
Արմավիր Armavir	911 882	631 851	794 724	536 452	1 062 637	547 567	1 115 626	696 699
Գեղարքունիք Gegharkunik	342 576	267 950	327 297	256 855	332 446	256 686	304 531	220 708
Լոռի Lori	280 438	123 823	287 303	133 868	330 580	119 247	325 446	110 119
Կոտայք Kotayk	707 258	563 640	790 784	608 249	776 531	490 656	731 945	528 421
Շիրակ Shirak	229 384	184 659	221 508	187 124	270 075	197 444	243 818	203 899
Սյունիք Syunik	197 065	114 739	142 537	104 360	220 094	111 371	183 653	99 056
Վայոց ձոր Vayots Dzor	118 716	69 039	67 716	58 379	107 997	98 061	119 585	96 539
Տավուշ Tavush	211 665	156 813	196 514	146 513	194 557	137 811	185 934	131 945

¹ Ցուցանիշը ներառում է հավերի, աքլորների, հնդկահավերի, բաղերի, սագերի և այլ ընտանի թռչունների վերաբերյալ տվյալները:
The indicator includes the data on hens, cocks, turkeys, ducks, geese and other poultry.

Աղյուսակ 3.20.
Table 3.20.

Գյուղատնտեսական կենդանիների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2017թ.¹
Agricultural animals by infectious diseases in marzes and Yerevan city, 2017¹

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	այդ թվում՝ ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի of which by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharku nik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր կենդանիներ Cattle												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	1 353	-	144	53	164	151	98	372	210	72	50	39
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դարբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ոչխարներ և այծեր Sheep and goats												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	914	-	108	73	103	40	19	196	113	106	145	11
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դարբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության տվյալների:
According to the Ministry of Agriculture data.

Աղյուսակ 3.20.-ի շարունակություն
Table 3.20. continuation

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	այդ թվում՝ ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի of which by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղար- քունիք Gegharku nik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոզեր Pigs												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ժանտախտ plague	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դարբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Չիեր Horses												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դարբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.21.
Table 3.21.

Գյուղատնտեսական կենդանիների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2018թ.¹
Agricultural animals by infectious diseases in marzes and Yerevan city, 2018¹

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	այդ թվում՝ ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի of which by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharku nik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր կենդանիների Cattle												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	1 458	-	179	106	185	149	98	394	205	59	47	36
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ոչխարներ և այծեր Sheep and goats												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	1 041	-	143	45	215	107	48	70	67	123	218	5
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹ Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության տվյալների:
According to the Ministry of Agriculture data.

Աղյուսակ 3.21.-ի շարունակություն
Table 3.21. continuation

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	<i>այդ թվում՝</i> ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի <i>of which</i> by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharku nik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոզեր Pigs												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ժանտախտ plague	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դարբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Չիեր Horses												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դարբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.22.
Table 3.22.

Կենդանական ծագման գյուղատնտեսական արտադրանքի արտադրություն,
ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի
Livestock production by marzes and Yerevan city

	Իրացվել է գյուղատնտեսական կենդանի և թռչուն սպանելի համար (կենդանի քաշով, հազ. տոննա ¹) Livestock and poultry were sold for slaughter (live weight thousand tons ¹)					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	163.3	176.1	187.1	192.5	190.3	15.1
ք. Երևան Yerevan	4.1	4.4	4.8	4.8	5.3	0.7
Արագածոտն Aragatsotn	16.5	17.9	18.8	19.6	19.1	1.6
Արարատ Ararat	11.7	12.7	13.6	13.9	13.4	0.9
Արմավիր Armavir	18.8	19.3	19.3	19.7	20.6	2.7
Գեղարքունիք Gegharkunik	25.7	27.9	30.1	30.4	29.8	1.8
Լոռի Lori	17.3	19.7	21.7	22.5	20.8	1.4
Կոտայք Kotayk	15.3	16.2	18.2	19.0	19.8	1.4
Շիրակ Shirak	22.0	23.8	24.7	25.7	24.9	1.6
Սյունիք Syunik	16.7	17.7	19.0	19.0	20.4	1.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	5.9	6.3	6.4	7.1	5.8	0.6
Տավուշ Tavush	9.3	10.2	10.5	10.8	10.4	0.8
	Կաթ (հազ.տոննա) Milk (thousand tons)					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	700.4	728.6	754.2	758.2	697.7	148.3
ք. Երևան Yerevan	2.7	3.0	3.1	3.1	2.7	0.6
Արագածոտն Aragatsotn	84.6	88.2	89.1	89.4	81.7	18.0
Արարատ Ararat	43.4	45.0	46.6	46.7	41.1	8.2
Արմավիր Armavir	43.9	46.3	48.4	49.1	46.3	9.7
Գեղարքունիք Gegharkunik	128.6	135.1	141.8	142.5	125.6	27.8
Լոռի Lori	86.0	90.3	94.6	95.0	84.9	18.0

¹ Ներառյալ ներքին սպառումը:
Including the internal consumption.

Աղյուսակ 3.22.-ի շարունակություն
Table 3.22. continuation

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qrtr
Կոտայք Kotayk	64.8	66.9	68.8	69.2	69.1	14.6
Շիրակ Shirak	110.5	112.2	115.7	116.4	110.7	22.0
Սյունիք Syunik	69.4	74.0	76.8	76.8	71.0	15.3
Վայոց ձոր Vayots Dzor	25.5	25.5	26.0	26.5	24.5	5.3
Տավուշ Tavush	41.0	42.1	43.3	43.5	40.1	8.8
	Չու (մլն.հատ) Eggs (million pieces)					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	641.8	659.8	694.6	683.0	726.8	119.4
ք. Երևան Yerevan	10.7	6.3	8.2	8.4	8.1	2.7
Արագածոտն Aragatsotn	62.5	61.5	69.1	69.2	83.9	12.9
Արարատ Ararat	59.2	61.4	63.6	62.5	64.3	5.1
Արմավիր Armavir	134.1	141.9	148.2	141.3	158.9	32.2
Գեղարքունիք Gegharkunik	56.7	60.0	68.4	63.1	64.1	6.7
Լոռի Lori	45.8	47.8	49.5	50.4	51.0	5.4
Կոտայք Kotayk	127.5	124.9	125.7	125.7	125.1	31.7
Շիրակ Shirak	39.9	43.0	45.7	45.4	45.5	6.3
Սյունիք Syunik	39.6	42.7	44.0	44.4	44.8	4.4
Վայոց ձոր Vayots Dzor	19.5	20.9	21.6	21.8	30.3	4.9
Տավուշ Tavush	46.3	49.4	50.6	50.8	50.8	7.1

Աղյուսակ 3.23.
Table 3.23.

Պարենամթերքի ներմուծում
Import of food products

տոննա
tons

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qtr
Ցորեն Wheat	332 307.4	324 985.7	280 239.2	312 569.4	327 665.4	46 337.0
Ալյուր Flour	2 987.9	19 411.5	11 064.4	19 987.4	48 248.7	22 534.3
Բրինձ Rice	10 620.9	9 850.9	8 928.1	9 668.4	9 914.1	4 723.2
Մակարոնեղեն Macaroni	5 337.6	8 228.9	7 300.2	9 540.4	10 740.1	2 918.9
Շաքար Sugar	5 494.8	5 256.2	3 626.3	23 926.7	23 746.3	416.4
Բուսական յուղ Vegetable oil	25 735.1	23 403.0	24 980.7	26 179.4	28 188.0	5 839.9
Չու Eggs	870.8	27.1	150.9	541.3	70.3	2.0
Թռչնի միս Poultry	31 911.4	32 423.5	23 306.0	35 345.6	32 875.8	8 059.4
Տավարի միս Beef	5 464.3	2 806.3	3 127.6	2 715.6	4 869.6	1 217.4
Խոզի միս Pork	7 246.8	6 429.5	5 659.0	7 027.2	8 899.4	1 456.1
Կաթ (բոլոր տեսակները) Milk (all types)	4 455.6	4 343.6	4 889.0	7 753.6	7 479.7	1 721.9
Կարագ Butter	5 262.3	4 419.7	4 740.0	4 046.3	3 979.9	660.4
Պանիր Cheese	1 187.9	1 118.4	1 052.5	1 270.8	1 244.2	233.3
Բանջարեղեն Vegetables	27 601.3	22 821.9	16 745.3	17 476.7	23 841.6	10 676.7
<i>որից՝ կարտոֆիլ of which potatoes</i>	8 281.3	3 416.4	3 894.9	1 777.9	2 022.5	1 244.5
Միրգ (ներառյալ՝ ընկուզապտուղներ) Fruit (including nuts)	35 498.4	30 061.1	39 608.5	52 534.7	83 895.9	19 637.1
<i>որից՝ խաղող of which grapes</i>	754.2	700.5	971.7	5 103.3	4 235.2	53.3
բոստանային մշակաբույսեր melons	376.5	117.1	282.4	881.2	2 039.3	41.5

Աղյուսակ 3.24.
Table 3.24.

Պարենամթերքի արտահանում
Export of food products

տոննա
tons

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qtr
Կոնյակ Cognac	31 888.7	26 988.6	102 255.5	47 504.3	52 280.6	14 552.1
Քիմի Wine	3 680.7	2 439.1	3 139.8	4 629.5	4 833.8	1 130.2
Հանքային ջուր Mineral water	20 359.8	14 702.6	15 039.8	16 664.7	18 391.4	4 920.0
Միրգ (ներառյալ՝ ընկու- զապտուղներ) Fruit (including nuts)	17 735.2	34 457.3	58 458.3	34 710.8	109 529.8	12 534.4
<i>որից՝ խաղող</i> <i>of which grapes</i>	7 840.1	6 520.4	32 699.2	8 471.9	15 356.9	2 008.0
Պանիր Cheese	1 542.4	9 114.7	5 497.7	8 204.5	4 327.7	442.7
Չու Eggs	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.25.
Table 3.25.

Մարդասիրական օգնություն
Humanitarian assistance

տոննա
tons

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 I եռ./qtr
Կենդանի կենդանիներ և կենդա- նական ծագման արտադրանք Live cattle and products of animal origin	2.3	0.2	-	0.1	17.9	-
Բուսական ծագման արտադրանք Vegetable products	229.2	201.1	109.6	43.2	56.1	53.9
Կենդանական և բուսական ծագման յուղեր ու ճարպեր Animal and vegetable oils	54.9	52.5	35.0	-	0.0	-
Պատրաստի սննդի արտադրանք Production of ready food	243.5	218.6	156.7	97.3	50.5	-

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2015թ.

National food balance of the Republic of Armenia, 2015

	Պահուստ-ներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում ¹ Import ¹	Ամբողջական առաջարկ Total supply	Մենդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում ¹ Export ¹	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագործում Total utilization	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	502.1	362.7	383.4	1 248.2	430.4	125.4	58.8	32.7	13.0	4.8	583.1	1 248.2	49.5	153.4	420.3	1 151.9
Տարեկան Rye	0.4	0.1	0.3	0.8	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.8	25.0	0.3	0.7	2.2
Գարի Barley	52.0	187.3	7.2	246.5	28.2	143.1	15.2	15.1	0.6	0.0	44.3	246.5	96.6	10.1	27.5	91.4
Վարսակ Oats	1.3	8.5	0.6	10.4	0.6	7.6	0.1	0.6	0.0	0.0	1.5	10.4	93.4	0.2	0.6	1.9
Եգիպտացորեն Maize	12.5	21.7	51.9	86.1	40.6	28.6	5.6	0.1	0.0	0.0	11.2	86.1	29.5	14.5	39.7	134.8
Բրինձ Rice	1.6	0.0	9.9	11.5	10.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.7	11.5	0.0	3.9	10.5	38.3
Այլ հատիկավորներ Other cereals	5.5	15.4	1.5	22.4	14.1	0.8	0.9	1.5	0.1	0.0	5.0	22.4	91.7	5.0	13.8	45.4
Կարտոֆիլ Potatoes	497.5	607.7	7.3	1 112.5	195.8	235.8	92.9	111.2	20.0 ²	0.0	456.8	1 112.5	102.1	69.7	191.2	143.2
Բանջարեղեն և բոստան Vegetables and melons	342.0	1 294.4	26.0	1 662.4	635.4	293.7	344.5	0.8	29.7	0.0	358.3	1 662.4	100.3	226.5	620.5	137.3
<i>որից / of which</i>																
Կաղամբ Cabbage	66.0	141.8	5.8	213.6	28.6	56.1	55.8	0.0	8.7	0.0	64.4	213.6	102.1	10.2	27.9	5.3
Ծաղկակաղամբ Cauliflower	4.8	15.5	0.0	20.3	7.1	3.4	2.3	0.0	0.5	0.0	7.0	20.3	103.3	2.5	6.9	0.6
Վարունգ Cucumber	26.1	92.1	1.1	119.3	65.9	4.7	16.8	0.0	4.2	0.0	27.7	119.3	103.5	23.5	64.4	10.9
Լոլիկ Tomato	119.8	320.2	2.4	442.4	194.7	17.6	84.9	0.0	4.1	0.0	141.1	442.4	100.5	69.4	190.1	34.2
Գազար Carrot	12.7	24.6	0.8	38.1	14.0	6.7	3.8	0.0	0.0	0.0	13.6	38.1	96.9	5.0	13.7	5.1
Գլուխ սոխ Onion	27.3	52.0	6.9	86.2	32.6	0.0	24.3	0.0	0.0	0.0	29.3	86.2	88.3	11.6	31.8	10.8
Սխտոր Garlic	6.4	13.2	0.2	19.8	7.8	0.0	4.6	0.8	0.0	0.0	6.6	19.8	98.5	2.8	7.6	9.9

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:

The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

² Սույն ցուցանիշը ներառում է նաև քաղաքացիների կողմից ավտոմոբիլային տրանսպորտով մաքսային ձևակերպումներ չպահանջող կարտոֆիլի արտահանման գնահատված ծավալները (գնահատականը վերաբերվում է միայն սահմանահատում կատարած փրատանի քաղաքացիներին):

This indicator also includes estimated volume of potato export not requiring custom clearance implemented by the citizens by road transport (the estimation concerns only to the citizens of Georgia crossed the border).

Աղյուսակ 3.26.-ի շարունակություն

Table 3.26. continuation

	Պահուստներ սկզբում Opening stocks	Արտադ- րություն Production	Ներմու- ծում ¹ Import ¹	Ամբող- ջական առուցարկ Total supply	Մենդի օգտագոր- ծում Food consumption	Անասնա- կեր Feed use	Կորուստ- ներ Waste	Սերմա- ցու Seed	Արտահա- նում ¹ Export ¹	Այլ օգտա- գործում Other uses	Պահուստ- ներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագոր- ծում Total utilization	Ինքնաբա- վության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Սմբուկ Eggplant	14.9	77.3	0.0	92.2	53.5	16.6	6.5	0.0	0.1	0.0	15.5	92.2	100.1	19.1	52.2	17.2
Տաքդեղ Pappper	7.9	80.2	0.1	88.2	51.8	8.8	10.4	0.0	0.4	0.0	16.8	88.2	100.4	18.5	50.6	13.7
Կանաչ դոռ Green peas	0.3	0.6	2.6	3.5	2.6	0.5	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3	3.5	18.8	0.9	2.5	0.8
Կանաչ լոբի Green beans	0.9	18.0	0.1	19.0	16.4	0.0	1.5	0.1	0.1	0.0	0.9	19.0	100.0	5.8	16.0	4.8
Բոստանային մշակաբույսեր Melons	0.0	286.8	0.1	286.9	129.9	114.7	41.6	0.0	0.7	0.0	0.0	286.9	100.2	46.3	126.9	16.5
Միրգ և հատապտուղ (բացի խաղողից) Fruit and berry (except grapes)	71.9	377.1	34.7	483.7	320.4	0.0	32.5	0.0	42.3	0.0	88.5	483.7	102.1	114.4	313.4	152.9
<i>որից / of which</i>																
Խնձոր Apple	31.0	127.0	1.1	159.1	115.7	0.0	12.9	0.0	1.9	0.0	28.6	159.1	100.6	41.2	113.0	55.4
Տանձ Pear	5.9	19.7	0.1	25.7	17.1	0.0	2.1	0.0	2.1	0.0	4.4	25.7	111.8	6.1	16.7	9.4
Սերկևիլ Quince	0.6	2.3	0.0	2.9	2.2	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.5	2.9	98.8	0.8	2.1	0.8
Ծիրան Apricot	1.0	116.3	0.3	117.6	65.0	0.0	7.3	0.0	19.1	0.0	26.2	117.6	119.3	23.2	63.5	28.6
Դեղձ Peach	17.4	49.9	0.0	67.3	49.3	0.0	4.5	0.0	2.2	0.0	11.3	67.3	104.6	17.6	48.1	15.9
Կեռաս Sour cherry	2.1	14.4	0.0	16.5	10.0	0.0	1.1	0.0	2.1	0.0	3.3	16.5	117.1	3.6	9.8	4.6
Սալոր Plum	5.1	18.0	0.1	23.2	15.4	0.0	1.5	0.0	2.2	0.0	4.1	23.2	112.9	5.5	15.0	6.9
Բալ Cherry	0.9	4.1	0.0	5.0	2.9	0.0	0.3	0.0	0.8	0.0	1.0	5.0	123.0	1.0	2.8	1.3
Ընկույզ Nut	0.3	5.4	0.1	5.8	4.5	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	1.2	5.8	99.0	1.6	4.4	8.6
Տխիլ Hazel nut	0.0	0.5	0.0	0.5	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.5	96.4	0.1	0.4	0.8
Թուզ Fig	0.2	1.4	0.0	1.6	1.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3	1.6	98.8	0.4	1.2	0.4

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաբանակների հաշվառման:

The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.26.-ի շարունակություն

Table 3.26. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում ¹ Import	Ամբողջական առաջարկ Total supply	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում ¹ Export	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագործում Total utilization	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Հատապտուղներ Berry	2.9	13.3	2.1	18.3	13.5	0.0	0.9	0.0	0.7	0.0	3.2	18.3	90.5	4.8	13.2	7.6
Հատիկաբերեցող բույսեր Leguminous crops	3.2	5.7	4.1	13.0	9.1	0.0	0.4	0.2	0.0	0.0	3.3	13.0	58.2	3.2	8.9	27.9
<i>որից / of which</i>																
Ոլոռ Peas	0.2	0.4	1.4	2.0	1.5	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.4	2.0	25.0	0.5	1.5	5.1
Լոբի Beans	2.6	5.0	0.5	8.1	5.1	0.0	0.2	0.2	0.0	0.0	2.6	8.1	90.9	1.8	5.0	15.2
Ոսպ Lentils	0.3	0.1	1.9	2.3	2.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	2.3	2.6	0.7	2.0	6.0
Միսեռ Chick-Peas	0.1	0.1	0.3	0.5	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.5	14.8	0.1	0.4	1.4
Բուսական յուղ Vegetable oil	3.6	2.0	23.8	29.4	25.9	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	3.1	29.4	7.8	9.2	25.3	223.6
Շաքար Sugar	16.0	53.2	8.8	78.0	65.7	0.0	1.2	0.0	2.6	0.0	8.5	78.0	89.6	23.4	64.2	112.3
Չու Eggs	0.8	36.3	0.2	37.3	34.3	0.0	0.9	1.7	0.0	0.0	0.4	37.3	99.5	12.2	33.5	17.8
Կաթ Milk	75.1	728.6	132.6	936.3	722.9	80.1	8.9	0.0	77.6	0.0	46.8	936.3	93.0	257.7	706.0	282.4
Տավարի միս Beef	0.3	63.6	5.4	69.3	68.1	0.0	1.0	0.0	0.1	0.0	0.1	69.3	92.3	24.3	66.5	119.7
Խոզի միս Pork	0.2	17.5	13.0	30.7	30.1	0.0	0.3	0.0	0.2	0.0	0.1	30.7	57.8	10.7	29.4	61.7
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.0	9.8	0.0	9.8	8.9	0.0	0.2	0.0	0.7	0.0	0.0	9.8	107.7	3.2	8.7	13.9
Թռչնի միս Poultry	0.2	9.5	34.2	43.9	43.5	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	43.9	21.8	15.5	42.5	45.5
Չուկ Fish	3.1	23.3	2.9	29.3	17.8	0.0	1.9	0.0	5.8	0.0	3.8	29.3	114.2	6.3	17.4	16.5
Խաղող Grapes	6.8	309.2	2.8	318.8	13.1	0.0	14.0	0.0	6.5	279.4	5.8	318.8	101.2	4.7	12.8	8.6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																2829.2

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.27.
Table 3.27.
հազ.տոննա
thousand tons

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2016թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2016

	Պահուստ-ներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում ¹ Import ¹	Ամբողջական առաջարկ Total supply	Մենդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Մերմացու Seed	Արտահանում ¹ Export ¹	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագործում Total utilization	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	583.1	350.4	323.8	1 257.3	422.2	128.4	63.5	32.6	15.7	3.8	591.1	1 257.3	53.2	151.2	414.4	1136.1
Տարեկան Rye	0.1	0.0	0.4	0.5	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.5	6.4	0.1	0.4	1.3
Գարի Barley	44.3	197.1	15.5	256.9	28.5	147.1	15.6	15.8	0.6	0.0	49.3	256.9	93.0	10.2	28.0	92.9
Վարսակ Oats	1.5	9.4	0.7	11.6	0.7	8.3	0.1	0.7	0.0	0.0	1.8	11.6	93.1	0.3	0.7	2.2
Եգիպտացորեն Maize	11.2	21.0	37.1	69.3	37.6	19.6	4.6	0.1	0.0	0.0	7.4	69.3	36.1	13.5	36.9	125.5
Բրինձ Rice	0.7	0.0	9.3	10.0	9.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	10.0	0.0	3.5	9.5	34.6
Այլ հատիկավորներ Other cereals	5.0	19.3	2.0	26.3	16.3	0.9	1.0	1.5	0.0	0.0	6.6	26.3	90.6	5.8	16.0	52.8
Կարտոֆիլ Potatoes	456.8	606.3	7.8	1 070.9	193.5	204.3	82.4	115.5	15.7 ²	0.0	459.5	1 070.9	101.3	69.3	189.9	142.4
Բանջարեղեն և բոստան Vegetables and melons	358.3	1204.8	19.5	1 582.6	628.9	257.5	305.7	1.0	58.3	0.0	331.2	1 582.6	103.3	225.3	617.2	136.8
<i>որից / of which</i>																
Կաղամբ Cabbage	64.4	134.5	0.4	199.3	30.2	54.7	53.5	0.0	0.3	0.0	60.6	199.3	99.9	10.8	29.6	5.6
Ծաղկակաղամբ Cauliflower	7.0	13.2	0.1	20.3	7.2	3.8	3.2	0.0	0.2	0.0	5.9	20.3	100.8	2.6	7.1	0.6
Վարունգ Cucumber	27.7	84.9	0.7	113.3	67.5	4.5	13.8	0.0	2.0	0.0	25.5	113.3	101.6	24.2	66.2	11.3
Լոլիկ Tomato	141.1	298.1	1.6	440.8	194.3	17.6	67.8	0.0	41.7	0.0	119.4	440.8	115.5	69.6	190.7	34.3
Գազար Carrot	13.6	24.2	1.7	39.5	14.8	7.2	4.0	0.0	0.0	0.0	13.5	39.5	93.4	5.3	14.5	5.4
Գլուխ սոխ Onion	29.3	53.9	5.3	88.5	31.8	0.0	26.2	0.0	0.3	0.0	30.2	88.5	91.5	11.4	31.2	10.6
Սխտոր Garlic	6.6	14.2	0.1	20.9	7.7	0.0	5.3	0.8	0.0	0.0	7.1	20.9	99.3	2.8	7.6	9.9

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

² Մույն ցուցանիշը ներառում է նաև քաղաքացիների կողմից ավտոմոբիլային տրանսպորտով մաքսային ձևակերպումներ չպահանջող կարտոֆիլի արտահանման գնահատված ծավալները (գնահատականը վերաբերվում է միայն սահմանահատում կատարած փրատսանի քաղաքացիներին):

This indicator also includes estimated volume of potato export not requiring custom clearance implemented by the citizens by road transport (the estimation concerns only to the citizens of Georgia crossed the border).

Աղյուսակ 3.27.-ի շարունակություն

Table 3.27. continuation

	Պահուստներ սկզբում Opening stocks	Արտադ- րություն Production	Ներմու- ծում ¹ Import ¹	Ամբող- ջական առուցարկ Total supply	Մենդի օգտագոր- ծում Food consumption	Անասնա- կեր Feed use	Կորուստ- ներ Waste	Սերմա- ցու Seed	Արտահա- նում ¹ Export ¹	Այլ օգտա- գործում Other uses	Պահուստ- ներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագոր- ծում Total utilization	Ինքնաբա- վության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Սմբուկ Eggplant	15.5	78.6	0.1	94.2	51.4	18.8	7.9	0.0	0.4	0.0	15.7	94.2	100.4	18.4	50.5	16.6
Տաքդեղ Papper	16.8	79.9	0.2	96.9	55.8	9.7	13.0	0.0	0.8	0.0	17.6	96.9	100.8	20.0	54.8	14.8
Կանաչ դոռ Green peas	0.3	0.8	2.3	3.4	2.5	0.5	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3	3.4	25.8	0.9	2.5	0.7
Կանաչ լոբի Green beans	0.9	17.2	0.1	18.2	15.7	0.0	1.4	0.1	0.1	0.0	0.9	18.2	99.8	5.6	15.4	4.6
Բոստանային մշակաբույսեր Melons	0.0	236.1	0.3	236.4	122.7	82.7	30.7	0.0	0.3	0.0	0.0	236.4	100.0	44.0	120.4	15.7
Միրգ և հատապտուղ (բացի խաղողից) Fruit and berry (except grapes)	88.5	242.6	44.2	375.3	272.7	0.0	26.3	0.0	39.6	0.0	36.7	375.3	98.1	97.7	267.6	126.6
<i>որից / of which</i>																
Խնձոր Apple	28.6	62.6	2.4	93.6	73.7	0.0	7.9	0.0	3.5	0.0	8.5	93.6	101.8	26.4	72.2	35.4
Տանձ Pear	4.4	13.1	0.2	17.7	12.3	0.0	1.5	0.0	2.1	0.0	1.8	17.7	116.8	4.4	12.0	6.7
Սերկնիլ Quince	0.5	1.4	0.1	2.0	1.6	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.2	2.0	96.1	0.6	1.6	0.6
Ծիրան Apricot	26.2	62.1	0.1	88.4	68.0	0.0	6.4	0.0	5.7	0.0	8.3	88.4	109.9	24.4	66.7	29.9
Դեղձ Peach	11.3	50.1	0.1	61.5	43.8	0.0	4.4	0.0	6.6	0.0	6.7	61.5	114.9	15.7	43.0	14.2
Կեռաս Sour cherry	3.3	12.1	0.0	15.4	11.7	0.0	1.1	0.0	1.0	0.0	1.6	15.4	108.6	4.2	11.5	5.4
Սալոր Plum	4.1	15.7	0.1	19.9	15.6	0.0	1.4	0.0	0.8	0.0	2.1	19.9	104.9	5.6	15.3	7.0
Բալ Cherry	1.0	3.8	0.0	4.8	3.2	0.0	0.3	0.0	0.8	0.0	0.5	4.8	126.9	1.1	3.1	1.4
Ընկույզ Nut	1.2	4.1	0.0	5.3	4.5	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.6	5.3	99.6	1.6	4.4	8.7
Տխիլ Hazel nut	0.1	0.4	0.0	0.5	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	98.2	0.2	0.5	1.0
Թուզ Fig	0.3	1.5	0.0	1.8	1.5	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	1.8	100.6	0.5	1.5	0.4

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաբանակների հաշվառման:

The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.27.-ի շարունակություն
Table 3.27. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում ¹ Import ¹	Ամբողջական առաջարկ Total supply	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում ¹ Export ¹	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագործում Total utilization	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Հատապտուղներ Berry	3.2	11.5	3.5	18.2	9.1	0.0	1.0	0.0	6.2	0.0	1.9	18.2	130.5	3.3	8.9	5.2
Հատիկաբույսեր Leguminous crops	3.3	5.3	3.3	11.9	8.3	0.0	0.4	0.2	0.0	0.0	3.0	11.9	61.6	3.0	8.1	25.8
<i>որից` / of which</i>																
Ոլոռ Peas	0.4	0.4	1.0	1.8	1.4	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3	1.8	28.6	0.5	1.4	4.8
Լոբի Beans	2.6	4.7	0.3	7.6	4.8	0.0	0.2	0.2	0.0	0.0	2.4	7.6	94.8	1.7	4.7	14.4
Ոսպ Lentils	0.2	0.0	1.6	1.8	1.5	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	1.8	1.8	0.5	1.5	4.5
Սիսեռ Chick-Peas	0.1	0.1	0.3	0.5	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.5	17.3	0.1	0.4	1.4
Բուսական յուղ Vegetable oil	3.1	1.5	25.4	30.0	26.6	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	3.0	30.0	5.6	9.5	26.1	230.8
Շաքար Sugar	8.5	54.1	7.5	70.1	60.7	0.0	1.1	0.0	2.4	0.0	5.9	70.1	91.4	21.7	59.6	104.3
Ձու Eggs	0.4	38.2	0.2	38.8	35.7	0.0	1.0	1.8	0.0	0.0	0.3	38.8	99.4	12.8	35.0	18.6
Կաթ Milk	46.8	754.2	143.1	944.1	752.3	83.0	9.4	0.0	46.5	0.0	52.9	944.1	88.6	269.5	738.3	295.3
Տավարի միս Beef	0.1	68.1	5.6	73.8	72.2	0.0	1.1	0.0	0.1	0.0	0.4	73.8	92.5	25.9	70.9	127.6
Խոզի միս Pork	0.1	18.0	10.3	28.4	27.8	0.0	0.3	0.0	0.2	0.0	0.1	28.4	64.1	10.0	27.3	57.3
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.0	10.3	0.0	10.3	7.4	0.0	0.2	0.0	2.6	0.0	0.1	10.3	133.8	2.7	7.3	11.6
Թռչնի միս Poultry	0.1	9.7	24.4	34.2	33.8	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	34.2	28.5	12.1	33.2	35.5
Ձուկ Fish	3.8	20.1	2.6	26.5	17.3	0.0	1.7	0.0	4.2	0.0	3.3	26.5	108.6	6.2	17.0	16.1
Խաղող Grapes	5.8	178.8	3.8	188.4	12.4	0.0	8.2	0.0	32.7	131.5	3.6	188.4	119.3	4.4	12.2	8.2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																2782.3

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2017թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2017

	Պահուստ-ներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում ¹ Import ¹	Ամբողջական առաջարկ Total supply	Մենդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում ¹ Export ¹	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագործում Total utilization	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	591.1	176.4	374.0	1141.5	396.4	104.5	61.0	24.6	19.2	6.1	529.7	1141.5	33.2	142.3	389.9	1098.6
Տարեկան Rye	0.1	0.3	0.5	0.9	0.6	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.2	0.9	39.6	0.2	0.6	1.9
Գարի Barley	49.3	92.9	18.6	160.8	19.4	91.4	10.1	12.8	0.6	0.0	26.5	160.8	83.8	7.0	19.1	63.4
Վարսակ Oats	1.8	5.9	0.8	8.5	1.1	5.7	0.1	0.7	0.0	0.0	0.9	8.5	87.9	0.4	1.1	3.5
Եգիպտացորեն Maize	7.4	10.4	48.8	66.6	40.8	11.3	4.2	0.0	0.0	0.0	10.3	66.6	17.6	14.6	40.1	136.4
Բրինձ Rice	0.3	0.0	9.9	10.2	9.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	10.2	0.0	3.4	9.2	33.6
Այլ հատիկավորներ Other cereals	6.6	11.6	2.2	20.4	13.5	0.6	0.8	1.2	0.0	0.0	4.3	20.4	98.1	4.8	13.3	43.8
Կարտոֆիլ Potatoes	459.5	547.4	7.6	1014.5	188.4	215.1	84.6	101.3	21.7 ²	0.0	403.4	1014.5	102.6	67.6	185.3	139.0
Բանջարեղեն և բոստան Vegetables and melons	331.2	1076.8	27.0	1435.0	587.9	232.2	281.4	0.9	53.0	0.0	279.6	1435.0	102.5	211.1	578.2	139.6
<i>որից / of which</i>																
Կաղամբ Cabbage	60.6	117.1	0.9	178.6	27.0	48.9	49.3	0.0	0.6	0.0	52.8	178.6	99.8	9.7	26.6	5.1
Ծաղկակաղամբ Cauliflower	5.9	16.8	0.0	22.7	8.8	4.3	3.5	0.0	1.1	0.0	5.0	22.7	107.2	3.2	8.7	0.8
Վարունգ Cucumber	25.5	74.3	1.5	101.3	60.9	4.0	12.1	0.0	1.9	0.0	22.4	101.3	100.6	21.9	59.9	10.2
Լոլիկ Tomato	119.4	234.2	1.9	355.5	165.6	14.1	58.8	0.0	30.1	0.0	86.9	355.5	113.7	59.5	162.9	29.3
Գազար Carrot	13.5	18.8	2.1	34.4	15.2	6.1	3.5	0.0	0.0	0.0	9.6	34.4	89.8	5.5	15.0	5.5
Գլուխ սոխ Onion	30.2	48.9	5.1	84.2	30.6	0.0	26.1	0.0	0.1	0.0	27.4	84.2	90.8	11.0	30.1	10.2
Սխտոր Garlic	7.1	12.6	0.1	19.8	7.8	0.0	4.9	0.8	0.0	0.0	6.3	19.8	98.9	2.8	7.7	10.0

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:

The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

² Սույն ցուցանիշը ներառում է նաև քաղաքացիների կողմից ավտոմոբիլային տրանսպորտով մաքսային ձևակերպումներ չպահանջող կարտոֆիլի արտահանման գնահատված ծավալները (գնահատականը վերաբերվում է միայն սահմանափակում կատարած փրատանի քաղաքացիներին):

This indicator also includes estimated volume of potato export not requiring custom clearance implemented by the citizens by road transport (the estimation concerns only to the citizens of Georgia crossed the border).

Աղյուսակ 3.28.-ի շարունակություն

Table 3.28. continuation

	Պահուստներ սկզբում Opening stocks	Արտադ- րություն Production	Ներմու- ծում ¹ Import ¹	Ամբող- ջական առուցարկ Total supply	Մենդի օգտագոր- ծում Food consumption	Անասնա- կեր Feed use	Կորուստ- ներ Waste	Սերմա- ցու Seed	Արտահա- նում ¹ Export ¹	Այլ օգտա- գործում Other uses	Պահուստ- ներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագոր- ծում Total utilization	Ինքնաբա- վության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Սմբուկ Eggplant	15.7	84.5	0.1	100.3	52.1	20.0	10.9	0.0	0.4	0.0	16.9	100.3	100.5	18.7	51.2	16.9
Տաքդեղ Pappper	17.6	83.3	0.3	101.2	57.7	10.1	13.5	0.0	1.5	0.0	18.4	101.2	101.5	20.7	56.8	15.3
Կանաչ դոռ Green peas	0.3	0.7	4.4	5.4	3.3	0.5	0.2	0.0	0.0	0.0	1.4	5.4	13.5	1.2	3.2	1.0
Կանաչ լոբի Green beans	0.9	18.9	0.2	20.0	16.3	0.0	2.1	0.1	0.2	0.0	1.3	20.0	99.9	5.9	16.0	4.8
Բոստանային մշակաբույսեր Melons	0.0	215.8	0.9	216.7	120.5	71.2	23.8	0.0	1.2	0.0	0.0	216.7	100.1	43.3	118.5	15.4
Միրգ և հատապտուղ (բացի խաղողից) Fruit and berry (except grapes)	36.7	361.6	55.2	453.5	285.7	0.0	31.1	0.0	87.2	0.0	49.5	453.5	109.7	102.6	281.0	155.3
<i>որից / of which</i>																
Խնձոր Apple	8.5	116.1	5.3	129.9	92.9	0.0	13.3	0.0	4.9	0.0	18.8	129.9	99.7	33.4	91.4	44.8
Տանձ Pear	1.8	18.2	0.9	20.9	15.7	0.0	1.8	0.0	1.1	0.0	2.3	20.9	101.1	5.6	15.4	8.6
Սերկևիլ Quince	0.2	2.1	0.0	2.3	1.8	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.3	2.3	100.0	0.6	1.8	0.6
Ծիրան Apricot	8.3	87.3	0.1	95.7	50.6	0.0	4.5	0.0	34.5	0.0	6.1	95.7	165.0	18.2	49.8	22.4
Դեղձ Peach	6.7	73.2	1.3	81.2	55.8	0.0	5.7	0.0	10.5	0.0	9.2	81.2	114.4	20.0	54.9	18.1
Կեռաս Sour cherry	1.6	8.4	0.0	10.0	6.1	0.0	0.7	0.0	2.1	0.0	1.1	10.0	134.2	2.2	6.0	2.8
Սալոր Plum	2.1	24.0	0.4	26.5	14.6	0.0	1.1	0.0	7.7	0.0	3.1	26.5	143.7	5.2	14.4	6.6
Բալ Cherry	0.5	4.1	0.0	4.6	2.9	0.0	0.3	0.0	0.9	0.0	0.5	4.6	128.4	1.0	2.9	1.3
Ընկույզ Nut	0.6	5.3	0.2	6.1	5.2	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.7	6.1	97.7	1.9	5.1	10.0
Տխիլ Hazel nut	0.0	0.4	0.8	1.2	0.3	0.0	0.0	0.0	0.8	0.0	0.1	1.2	98.1	0.1	0.3	0.6
Թուզ Fig	0.2	0.9	0.2	1.3	0.8	0.0	0.1	0.0	0.3	0.0	0.1	1.3	112.0	0.3	0.8	0.2

¹ Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:

The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.28.-ի շարունակություն
Table 3.28. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում ¹ Import ¹	Ամբողջական առաջարկ Total supply	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում ¹ Export ¹	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	Օգտագործում Total utilization	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Հատապտուղներ Berry	1.9	16.3	6.5	24.7	11.7	0.0	1.3	0.0	9.0	0.0	2.7	24.7	118.1	4.2	11.5	6.7
Հատիկաբույսեր Leguminous crops	3.0	4.5	4.5	12.0	8.7	0.0	0.4	0.2	0.0	0.0	2.7	12.0	49.7	3.1	8.5	27.8
<i>որից` / of which</i>																
Ոլոռ Peas	0.3	0.5	1.4	2.2	1.7	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.4	2.2	25.7	0.6	1.7	5.9
Լոբի Beans	2.4	3.7	0.6	6.7	4.4	0.0	0.2	0.2	0.0	0.0	1.9	6.7	86.4	1.6	4.3	13.2
Ոսպ Lentils	0.2	0.1	2.2	2.5	2.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3	2.5	4.2	0.8	2.1	6.3
Սիսեռ Chick-Peas	0.1	0.2	0.3	0.6	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.6	36.7	0.2	0.5	1.7
Բուսական յուղ Vegetable oil	3.0	1.2	26.7	30.9	27.4	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	3.1	30.9	4.3	9.8	27.0	238.2
Շաքար Sugar	5.9	48.6	28.8	83.3	62.9	0.0	1.3	0.0	2.9	0.0	16.2	83.3	65.2	22.6	61.9	108.3
Զու Eggs	0.3	37.6	0.7	38.6	36.4	0.0	0.9	1.0	0.0	0.0	0.3	38.6	98.2	13.1	35.8	19.0
Կաթ Milk	52.9	758.2	149.0	960.1	730.2	83.4	9.7	0.0	75.4	0.0	61.4	960.1	91.2	262.1	718.2	287.3
Տավարի միս Beef	0.4	70.8	6.7	77.9	76.4	0.0	1.1	0.0	0.1	0.0	0.3	77.9	91.5	27.4	75.1	135.3
Խոզի միս Pork	0.1	16.6	12.4	29.1	28.3	0.0	0.3	0.0	0.4	0.0	0.1	29.1	58.0	10.2	27.8	58.4
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.1	11.0	0.0	11.1	7.8	0.0	0.2	0.0	3.1	0.0	0.0	11.1	138.9	2.8	7.7	12.3
Թռչնի միս Poultry	0.2	10.6	36.7	47.5	46.6	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.6	47.5	22.5	16.7	45.8	49.0
Զուկ Fish	3.3	17.1	3.7	24.1	15.7	0.0	1.5	0.0	4.0	0.0	2.9	24.1	101.8	5.6	15.4	14.7
Խաղող Grapes	3.6	210.0	8.0	221.6	11.2	0.0	9.7	0.0	20.7	176.3	3.7	221.6	106.4	4.0	11.0	7.4
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																2772.8

¹ Առանց «ՀՀ մաքսային օրենսգրքով» թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Պարենային հաշվեկշիռների մեթոդաբանություն

Պարենային հաշվեկշիռների հիմնական նպատակը դիտարկվող երկրում գյուղատնտեսական ապրանքների առաջարկի վերաբերյալ համապարփակ տեղեկատվության ներկայացումն է: Պարենային հաշվեկշիռներ կազմելու անհրաժեշտությունն ակներև դարձավ Երկրորդ աշխարհամարտից հետո, երբ պարենամթերքի արտադրության և մատակարարման ընդհատումներով պայմանավորված՝ բնակչության զգալի մասը սովի էր մատնված: Այսօր, ինչպես և անցյալում, պարենային հաշվեկշիռներն անհրաժեշտ են որոշակի ժամանակահատվածում երկրի պարենային ապահովության ամբողջական նկարագրության համար: Վերջինս հնարավորություն է ընձեռում գնահատել երկրում անբավարար սնուցման հետ կապված ռիսկերը: Պարենային ապահովությունը կարևոր դեր է խաղում նաև տնտեսական աճի համար:

Պարենային հաշվեկշիռի հատվածները

Առաջարկ

Առաջարկը ներառում է արտադրության, ներմուծման և հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում առկա պաշարների ցուցանիշները: Հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում և վերջում պաշարների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության ստացման առումով առկա են որոշակի տեխնիկական բարդություններ, այդ իսկ պատճառով պարենային հաշվեկշիռում այդ ցուցանիշի գնահատման համար կիրառվում են որոշակի մոտեցումներ: Արտադրության և ներմուծման տվյալները հանդիսանում են ՀՀ ՎԿ պաշտոնական տվյալներ:

Օգտագործում

Սույն հատվածը ներառում է հետևյալ հիմնական ցուցանիշները՝ սննդամթերքի օգտագործում, անասնակեր, կորուստներ, սերմացու, արտահանում, օգտագործման այլ ուղղություններ և պաշարներ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Մննդի օգտագործումը հանդիսանում է պարենային հաշվեկշիռի առանցքային ցուցանիշներից մեկը, որը ցույց է տալիս հաշվետու ժամանակաշրջանում բնակչության կողմից սպառված առկա պարենամթերքի քանակը: Այն հաշվարկվում է որպես առաջարկի և պարենամթերքի օգտագործման մյուս բոլոր ուղղությունների տարբերություն:

Անասնակերը պարենի այն ծավալն է, որն օգտագործվում է որպես անասնակեր՝ անկախ այն հանգամանքից արտադրված է երկրի ներսում, թե ներմուծված:

Կորուստները տրանսպորտավորման և պահպանման բոլոր փուլերում արտադրությունից մինչև սպառում հատվածում չօգտագործված պարենի ծավալն է: Կորուստների առաջացման հիմնական պատճառը իրացման և պահպանման ոչ լիարժեք համակարգերի առկայությունն է: Արտադրության տարբեր փուլերում որպես դրա անհրաժեշտ մաս հանդիսացող անխուսափելի կորուստները, օրինակ ցորենը աղալու, չորացման գործընթացներում, դաշտում տեղափոխման և պահեստավորման հետ կապված կորուստները չեն ներառվում կորուստներ հողվածում: «Կորուստներ» հատվածում չեն ներառվում նաև տնային տնտեսություններում առկա սննդի կորուստները: Վերամշակման ընթացքում առաջացած այլ կորուստները նույնպես չեն վերաբերվում այս ենթահաշվին:

Կորուստները հաշվարկվում են Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության (FAO) առաջարկած գործակիցներով, որոնք, պայմանավորված որոշակի հանգամանքներով, կարող են ճշգրտվել:

Սերմացուն պարենի այն ծավալն է, որն օգտագործվում է վերարտադրության նպատակով՝ ներառելով նաև կրկնակի ցանումները՝ կապված բնակլիմայական աղետների հետ: Վերջինս հաշվարկվում է ցանքատարածությունների և ցանքի ցուցանիշների հիման վրա:

Արտահանումը ներառում է տեղական արտադրության պարենամթերքի արտահանման, ինչպես նաև արտասահմանյան ծագում ունեցող պարենամթերքների վերարտահանման ծավալները:

«Այլ օգտագործում» հատվածում արտացոլվում է պարենի այն ծավալը, որն օգտագործվում է ոչ պարենային ապրանքների արտադրության նպատակով, օր.՝ բժշկական սպիրտի արտադրության նպատակով ցորենի օգտագործումը:

Ինքնաբավության աստիճան

Հաշվեկշռի արդյունքում ստացված ինքնաբավության աստիճանը հաշվարկվում է Արտադրություն/(Արտադրություն+Ներմուծում-Արտահանում), արտահայտված տոկոսներով, բանաձևով: Վերջինս ցույց է տալիս երկրի տվյալ ապրանքի նկատմամբ պահանջարկի բավարարման աստիճանը սեփական միջոցների հաշվին:

Պարենային հաշվեկշռների միջոցով հնարավոր է նաև հաշվարկել ներմուծումից կախվածության աստիճանը, ինչը ցույց է տալիս երկրի տվյալ ապրանքի նկատմամբ պահանջարկի բավարարման աստիճանը ներմուծման հաշվին և որոշվում է (ներմուծում / Արտադրություն + Ներմուծում - Արտահանում), արտահայտված տոկոսներով, բանաձևով:

Ապրանքախմբերը

Պարենային հաշվեկշռում ընդգրկվող ապրանքախմբերի կազմը (ցանկը) պայմանավորված է Հայաստանում առավել լայն սպառում ունեցող ապրանքատեսակներով: Ըստ այդմ յուրաքանչյուր տարի պարենային հաշվեկշիռ է կազմվում հետևյալ 21 ապրանքախմբերի համար՝ ցորեն, տարեկան, գարի, վարսակ, եգիպտացորեն, բրինձ, այլ հատիկավորներ, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, միրգ (բացի խաղողից), հատիկալընդեղենային մշակաբույսեր, բուսական յուղ, շաքար, ձու, կաթ, տավարի, խոզի, ոչխարի և այծի, թռչնի միս, ձուկ, խաղող: Նշված ապրանքախմբերի գծով պարենային հաշվեկշռների հաշվարկման ժամանակ օգտագործվում են վերամշակված ապրանքներից տվյալ ապրանքի վերածման գործակիցներ, մասնավորապես.

Ցորենը ներառում է ցորենի, ինչպես նաև ցորենի այլուրի, մակարոնեղենի, էթիլային սպիրտի, թխվածքաբլիթների, հացի և այլ հացամթերքի, օդու տվյալները վերածած ցորենի: Հաշվեկշռի այլ օգտագործում հատվածում արտացոլված է էթիլային սպիրտի տվյալը:

Տարեկանը ներառում է տարեկանի, ինչպես նաև տարեկանի այլուրի, հատիկների, տարեկանի ձավարի, փաթիլների տվյալները վերածած տարեկանի:

Գարին ներառում է գարու, ինչպես նաև գարու այլուրի, հատիկների, գարեձավարի, փաթիլների, գարու ածիկի, գարեջրի և այլ վերամշակված գարու տվյալները վերածած գարու:

Վարսակը ներառում է վարսակի, ինչպես նաև վարսակի այլուրի, հատիկների, վարսակի ձավարի, փաթիլների և այլ վերամշակված վարսակի տվյալները վերածած վարսակի:

Եգիպտացորենը ներառում է եգիպտացորենի, ինչպես նաև եգիպտացորենի այլուրի, հատիկների, փաթիլների և եգիպտացորենի օսլայի տվյալները վերածած եգիպտացորենի:

Բրինձը ներառում է բրնձի, ինչպես նաև բրնձի այլուրի տվյալները վերածած բրնձի:

Այլ հատիկավորները ներառում են սորգոյի, հնդկացորենի, ինչպես նաև այլ հատիկավորների այլուրի, հատիկների, փաթիլների, սաղմի, օսլայի տվյալները վերածած այլ հատիկավորների:

Կարտոֆիլը ներառում է կարտոֆիլի, ինչպես նաև կարտոֆիլի օսլայի, սառեցված կարտոֆիլի և չիպսի տվյալները պայմանականորեն վերածած կարտոֆիլի:

Բանջարեղեն և բոստանը ներառում է թարմ, ինչպես նաև չորացված և պահածոյացված բանջարեղենի (կաղամբ բոլոր տեսակի, վարունգ, լոլիկ, սեղանի ճակնդեղ, գլուխ սոխ, սխտոր և այլն), տոմատի հյութի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ բանջարեղենի:

Միրգ և հատապտուղը ներառում է թարմ, ինչպես նաև չորացրած և պահածոյացված մրգի (հնդավորներ, կորիզավորներ, ընկուզապտուղներ, մերձարևադարձային, ցիտրուսներ և այլն), մրգահյութերի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ մրգի:

Ձուն ներառում է կճեպով ձվի, ինչպես նաև ձվի փոշու տվյալները պայմանականորեն վերածած ձվի:

Կաթը ներառում է թարմ կաթի, ինչպես նաև կարագի, կաթի փոշու, մածունի, թթվասերի, կաթնաշոռի, պանրի, պաղպաղակի և այլ կաթնամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ կաթի:

Տավարի միսը ներառում է սպանդային քաշով տավարի մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով տավարի մսի:

Խոզի միսը ներառում է սպանդային քաշով խոզի մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով

խոզի մսի:

Ոչխարի և այծի միսը ներառում է սպանդային քաշով ոչխարի և այծի մսի, ինչպես նաև պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով ոչխարի և այծի մսի:

Թռչնի միսը ներառում է սպանդային քաշով թռչնի մսի (հավերի, աքլորների, հնդկահավերի, բադերի, սագերի և այլ ընտանի թռչունների), ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով թռչնի մսի:

Ձուկը ներառում է կենդանի ձկան, ինչպես նաև թարմ, սառեցված, չորացված, ծխեխաշած, ապխտած, պահածոյացված ձկան, խեցգետնակերպերի, կակղամորթների, այլ ձկնամթերքների, ձկան խավիարի տվյալները վերածած ձկան:

Խաղողը ներառում է խաղողի, ինչպես նաև չամիչի տվյալները պայմանականորեն վերածած խաղողի: Հաշվեկշռի այլ օգտագործում հատվածում արտացոլված է գինու արտադրությանն ուղղված խաղողի ծավալը:

Ինչ վերաբերում է հատիկաբնդեղենային մշակաբույսերի և բուսական յուղի պարենային հաշվեկշիռներին, ապա դրանք ներառում են, համապատասխանաբար՝ լոբու, ոսպի և այլ լոբազգիների, ինչպես նաև սոյայի, գետնընկույզի, ձիթապտղի, արմավենու, արևածաղկի և այլ ձեթերի վերաբերյալ տվյալները:

Methodology of food balances

The main goal of the food balances is to present comprehensive information on the supply of agricultural commodities in the country. The necessity of food balances became evident after the Second World War when interruptions in the production and supply of food caused hunger for large parts of the population. Today, as in the past, food balances are necessary for the complete description of the food security situation in a country for a certain period of time. This enables an assessment of risks related to inadequate nutrition. Food security plays an important role also for economic growth.

Components of the Food Balances

Supply

The supply includes production, imports and resources available at the beginning of the period. Some technical difficulties arise from incomplete information on the resources available at the beginning and end of the reporting period; therefore certain approaches are applied in the food balances for the estimation of these items. The figures on production and imports are obtained from official data of the RA SC.

Utilization

This component includes the following main indicators: food consumption, feed, seed, exports, losses, other uses and stocks at the end of the reporting period.

Food consumption is one of the key items of the food balances, which shows the amount of a commodity available for human consumption during the reference period. It is calculated as the difference between the supply and all other means of utilization.

Feed is the volume of the food used as animal feed regardless the circumstance whether it is produced in this country or imported.

Losses in all the phases of transportation and storage is the unused volume of food in the sectors from production to consumption. The main reason for the losses is availability of not proper system of realization and storage. Unavoidable losses occurring as a necessary part during the different phases of production, for example losses during wheat grinding and drying, transferring in the field and storing is not included in losses article. Losses section also doesn't include food losses existing in households. Other losses generated during the processing also does not refer to this section.

Losses are calculated based on fixed coefficients recommended by FAO, which may be adjusted depending on circumstances.

Seed is the volume of food used for reproduction, including also the re-sows, stipulated by climate disasters. Seed is calculated based on sowing area and number of sowings.

Export includes the volumes of export of locally produced food as well as the re-export of foreign origin food.

"Other utilization" section reflects the volume of food used for the production of non-food products, for example the use of wheat for production of medical alcohol.

Self-sufficiency ratio

The self-sufficiency ratio, derived from these balances, is calculated by the following formula: $\text{Production} / (\text{Production} + \text{Imports} - \text{Exports})$. It is presented in percents. The latter shows the degree of country's demand satisfaction regarding a certain product at the expense of its own means.

With the help of food balances it is possible to calculate the degree of import dependence, which shows the degree of country's demand satisfaction regarding a certain product at the expense of import and is determined by the formula $(\text{import} / \text{production} + \text{import} - \text{export})$ expressed in percents.

Commodity groups

The list of commodity groups included in the food balances includes the commodities which are most consumed in Armenia. Accordingly, every year the food balances are calculated for the following 21 commodities: wheat, rye, barley, oats, maize, rice, other cereals, potatoes, vegetables, fruits (except grapes), leguminous crops, vegetable oil, sugar, egg, milk, beef, pork, mutton and goat meat, poultry, fish and grapes. For the calculation of the food balances of some commodities, conversion coefficients are used to transform all quantities of derived products into units of primary commodities, in particular for the following categories:

Wheat includes data on wheat, as well as of wheat flour, macaroni, ethyl alcohol, pastry and bread and other bakery goods, vodka transformed into equivalent quantities of wheat. Ethyl alcohol data are reflected in the “other uses” part of balance sheet.

Rye includes data on rye, as well as of rye flour, cereals and flakes, transformed into equivalent quantities of rye. Ethyl alcohol data are reflected in the “other uses” part of balance sheet.

Barley includes data on barley, as well as of barley flour, cereals, flakes, barley malt, beer and other worked barley, transformed into equivalent quantities of barley.

Oat includes data on oats, as well as of oats flour, cereals, flakes and other worked oats transformed into equivalent quantities of oats.

Maize includes data on maize, as well as of maize flour, cereals, flakes, other processed maize and starch of maize, transformed into equivalent quantities of maize.

Rice includes data on rice, as well as of rice flour, transformed into equivalent quantities of rice.

Other cereals include data on sorghum, buckwheat and other cereals, as well as of flour of these cereals, flakes, processed cereals and starch of other cereals, transformed into equivalent quantities of other cereals.

Potato includes data on potato, as well as of potato starch, frozen potato and chips, transformed into equivalent quantities of potato.

Vegetable and melon include data on fresh, as well as of dry and canned vegetables (cabbage of all types, cucumber, tomatoes, beet, bulb onion, garlic etc.), as well as tomato juice, transformed into equivalent quantities of vegetables.

Fruit and berry include data on fresh, as well as of dry and canned fruit (drupaceous, stone-fruit, nuts, subtropical, citrus etc.), fruit juice, transformed into equivalent quantities of fruit.

Eggs include data on eggs in shells, as well as of egg powder transformed into equivalent quantities of eggs.

Milk includes data on fresh milk, as well as of butter, milk powder, matsun, sour cream, cottage cheese, cheese, ice-cream and other milk products, transformed into equivalent quantities of fresh milk.

Beef includes data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products, transformed into equivalent quantities of meat in slaughter weight.

Pork includes data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products, transformed into equivalent quantities of pork in slaughter weight.

Mutton and goat meat include data on slaughter weight of meat, as well as of canned meat and other meat products transformed into equivalent quantities of mutton and goat in slaughter weight.

Poultry includes data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products, transformed into equivalent quantities of poultry in slaughter weight.

Fish includes data on fresh, as well as of frozen, dried, salted, smoked, canned, prepared and preserved fish, crustaceans, mollusks and other fish products, stockfish, caviar, transformed into equivalent quantities of fish.

Grape includes data on grapes, as well as of raisins transformed into equivalent quantities of grapes. Grape volume for wine production is reflected in the “other uses” part of balance sheet.

As regards the food balances for **leguminous crops** and **vegetable oil**, they include data on beans, lentils, other beans and soy, peanut, olives, palm, sunflower seed, other oil, correspondingly.

2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ անասունների համատարած հաշվառման արդյունքներով խոշոր եղջերավոր կենդանիների գլխաքանակը կազմել է 571 861 գլուխ, ինչը 3.2%-ով պակաս է նախորդ տարվա նույն ցուցանիշից, կովերի գլխաքանակը նվազել է 4.8%-ով և կազմել 253 990 գլուխ, ոչխարների և այծերի գլխաքանակը՝ 3.3%-ով և կազմել 638 257 գլուխ, թռչունների գլխաքանակը՝ 5.8%-ով և կազմել 4 152 052 գլուխ, իսկ խոզերի գլխաքանակն աճել է 18.7%-ով և կազմել 197 877 գլուխ (Աղյուսակ 3.15.-3.19):

2019թ. I եռամսյակում նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ կենդանական ծագման գյուղատնտեսական արտադրանքի արտադրության ծավալները, բացառությամբ ձվի, նվազել են (Աղյուսակ 3.22): Այսպես, 2019թ. I եռամսյակում կենդանի քաշով մսի արտադրության ծավալը նվազել է 5.6%-ով և կազմել 15.1 հազ. տոննա, կաթինը՝ 5.4%-ով և կազմել 148.3 հազ. տոննա: Փոխարենը 4.7%-ով աճել է ձվի արտադրության ծավալը և կազմել 119.4 մլն. հատ:

Ըստ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից ստացված բեռնամաքսային հայտարարագրերի, քաղաքացիների կողմից կազմակերպված առևտրի և ապրանքների փոխադրման հաշվառման վիճակագրական ձևի տվյալների, 2019թ. I եռամսյակում հանրապետություն ներմուծված ապրանքների 15.0%-ը բաժին է ընկել պարենամթերքի (2018թ. I եռամսյակում՝ 15.5%), իսկ արտահանման ծավալներում՝ 29.2%-ը (2018թ. I եռամսյակում՝ 27.1%) (Աղյուսակ 1.1.): Հաշվետու ժամանակաշրջանում պարենամթերքի արտաքին առևտրաշրջանառության ծավալն ընթացիկ գներով նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակաշրջանի համեմատ նվազել է 3.9%-ով և կազմել 321.3 մլն. ԱՄՆ դոլար, այդ թվում՝ պարենամթերքի ներմուծումը՝ 162.7 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՄԻՖ գներով) և արտահանումը՝ 158.6 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՖՕԲ գներով):

2019թ. I եռամսյակում նախորդ տարվա համապատասխան ժամանակաշրջանի համեմատ հիմնական պարենային ապրանքատեսակներից շաքարի ներմուծման ծավալը նվազել է 26.6 անգամ և կազմել 0.4 հազ. տոննա, ցորենինը՝ 42.7%-ով և կազմել 46.3 հազ. տոննա, ձվինը՝ 39.4%-ով և կազմել 0.002 հազ. տոննա, կարագինը՝ 30.0%-ով և կազմել 0.7 հազ. տոննա, կաթինը՝ 23.5%-ով և կազմել 1.7 հազ. տոննա, պանրինը՝ 8.6%-ով և կազմել 0.2 հազ. տոննա, թռչնի մսինը՝ 5.3%-ով և կազմել 8.1 հազ. տոննա: Փոխարենն ավելացել են ալյուրի (4.1 անգամ), տավարի մսի (2.1 անգամ), բրնձի (46.6%-ով), բանջարեղենի (44.5%-ով), մակարոնեղենի (38.7%-ով), բուսական յուղի (5.3%-ով), մրգի (1.7%-ով), խոզի մսի (1.0%-ով) ներմուծման ծավալները (Աղյուսակ 3.23.):

Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում գերակշռել է կոնյակ, ռոմ, ջին, օղի, լիկյոր ենթախմբում ընդգրկված ակոհոլային խմիչքները: Այսպես, 2019թ. I եռամսյակում արտահանվել է 14.6 հազ. տոննա կոնյակ, ինչը 18.9%-ով ավել է 2018թ.-ի համապատասխան ժամանակաշրջանի ցուցանիշից: Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում ավելացել են նաև հանքային ջրի (68.4%-ով) և մրգի (14.2%-ով) արտահանման ծավալները: Փոխարենը նվազել են պանրի (4.1 անգամ) և գինու (27.1%-ով) արտահանման ծավալները (Աղյուսակ 3.24.):

2018թ. հանրապետության ռոզգելի հողատարածքներում գերխոնավ հողերի մակերեսը միջին վեգետացիոն շրջանում (ըստ ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի տվյալների) կազմել է 12.4 հազ. հա, այդ թվում՝ Արարատյան հարթավայրում՝ 11.4 հազ. հա:

As of 1st January of 2019 according to animal census, the number of cattle was 571 861 heads, which is 3.2% less than the same indicator of the previous year, the number of cows decreased by 4.8% and comprised 253 990 heads, the number of sheep and goats – by 3.3% and comprised 638 257 heads, the number of poultry – by 5.8% and comprised 4 152 052 heads and the number of pigs increased by 18.7% and comprised 197 877 heads (Table 3.15.-3.19).

In the I quarter of 2019 compared to the same period of the previous year the volume of production of agricultural products of animal origin decreased except egg (Table 3.22.). Thus, in the I quarter of 2019 the volume of meat in live weight production decreased by 5.6% and comprised 15.1 thousand tons, milk – by 5.4% and comprised 148.3 thousand tons. Instead of that the volume of egg production increased by 4.7% and comprised 119.4 million pieces.

By the customs declarations and the citizens' (shuttle) trade data, as well as the statistical data form on the accounting of goods transportation received by the State Revenue Committee of the RA, in the I quarter of 2019 15.0% of goods imported to the Republic fell into food products (in the I quarter of 2018 – 15.5%) and that in export volume – 29.2% (in the I quarter of 2018 – 27.1%) (Table 1.1.). In the reporting period the volume of foreign trade turnover of food products at current prices compared to the same period of the previous year decreased by 3.9% and comprised 321.3 million US dollars, including import of food product – 162.7 million US dollars (in CIF prices) and export – 158.6 million US dollars (in FOB prices).

In the I quarter of 2019 compared to the same period of the previous year among the main food products the import volume of sugar decreased 26.6 times and comprised 0.4 thousand tons, wheat – by 42.7% and comprised 46.3 thousand tons, egg – by 39.4% and comprised 0.002 thousand tons, butter – by 30.0% and comprised 0.7 thousand tons, milk – by 23.5% and comprised 1.7 thousand tons, cheese – by 8.6% and comprised 0.2 thousand tons, poultry – by 5.3% and comprised 8.1 thousand tons. Instead, the import volume of flour increased 4.1 times, beef – 2.1 times, rice – by 46.6%, vegetable – by 44.5%, macaroni – by 38.7%, vegetable oil – by 5.3%, fruit – by 1.7%, pork – by 1.0% (Table 3.23.).

Alcoholic drinks included in the following subgroups of product: cognac, rum, gin, vodka, liquor prevailed in the volume of food product export. Thus, in the I quarter of 2019 14.6 thousand tons of cognac was exported which is more than the same indicator of the same period of 2018 by 18.9%. The export volume of mineral water also increased by 68.4%, fruit – by 14.2%. Instead, the export volume of cheese decreased 4.1 times, wine – by 27.1% (Table 3.24.).

In 2018 the area with higher dampness in average vegetative period (according to the data of State Committee of Water Economy of the RA Ministry of Energy Infrastructures and Natural Resources) in irrigated lands of Republic comprised 12.4 thousand hectare, including 11.4 thousand hectare in Ararat valley.